CONSTITVTIONES

# SYNODALES

ECCLESIÆ VENVSINÆ

EDITAE,

ET PROMVLGATæ in Synodo Diœcesana habita Venusij die xvij. Septemb. quæ fuit Dominica tertia.

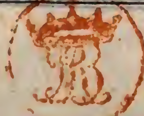
Anno MDLXXXIX.

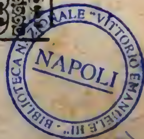


ROMAE, Apud Paulum Bladum Impressorem Cameralem.

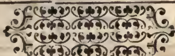
M D X C I.

SVPERIORVM PERMISSV.





Attendite vobis, & vniuerso gregi; In quo vos posuit Spiritus sanctus, Episcopos regere Ecclesiam, quam acquisiuit Dominus sanguine suo. 1. Pet. 5.



SANCTISSIMO

AC BEAT.MO PATRI, ET D. N.

# D. GREGORIO XIIII.

# PONT. MAX.





I C I non poteſt, Pater Beatiſſime, quot, & quantas calamitates in Chriſtianam Remp. inuexerit ſacrarum Synodorum intermiſsio. Quarum neceſſitatem, ad cleri, populique ſalutem, ac moderandos hominũ mores, Sancti Patres vbiq. probauerũt: cum concilia ab Epiſcopis, quoties temporum ratio poſtulabat, haberentur; Quibus postea, vel temporum iniuria, vel paſtorum neglectu omiſſis, iam miſerabiliter cernitur prolapſa vetus morum diſciplina. Cumque in Eccleſia Venuſina curæ meæ, fideiq. commiſſa præclarus hic mos prope deſertus obſoleuiſſet, eo diligentius ac ſtudioſius repetendum exiſtimaui, quo diutius omiſſum, & ad hanc diem vſurpatum negligentius intelligebam. Vt vero tanti muneris tarditatem aliqua diligentia compenſarem, nonnullas ſynodales conſtitutiones ad ſtatum illius Vrbis, & Diœceſis rationem accommodatas inſtitui, quas, vt ſanctiſsimę, grauiſſimæque pondus auctoritatis habeant,

V. Sanctitas Sua Benedictione cõfirmare dignetur, vt meus grex quantuluſcumque Summi Paſtoris præſidio firmior, & fœcundior in dies, neque belluarum infernarum impetus extimeſcat, & bonorum operum fœtus multiplices in Dei gloriam edat. S. V. Deus incolumem diù, fœliciterque ſeruet Sanctiſſime ac Beatiſsime Pater. Romę Cal. Ianuarij 1591.

San. V.

Deditiſsimus Seruus.

Fr. Petrus Rodulphius Toſsinianenſis, Epiſcopus Venuſinus.

INDI-

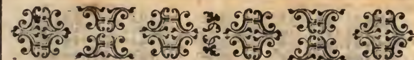
# INDICTIO

## Synodi Diœcesanæ Venusin. ad Diem xvij. Septembris.



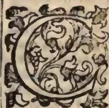
RATER Petrus Rodulphius, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia, Episcopus Venusinus omnibus, & singulis Christifidelibus Ciuitatis, & Diœcesis nostræ Salutem in Domino sempiternam. Sanctorum Patrum decretis, & à sacro sancto Cõcilio Tridentino constitutum fuit, vt Synodi Diœcesanæ quotannis celebrentur. Idcirco cupientes nos, quantum cum Deo possumus, pro muneris nostri officio exequi, Diœcesanam Synodum nostram ad diem 17. Mensis Septembris proximi futuri, quæ erit Dominica Tertia, habendam decreuimus, quam ex nunc prædicto tempore celebrandam his nostris literis indicimus. Quapropter omnes & singulos Ciuitatis, & Diœcesis nostræ benefitia Ecclesiastica qualiacumque, etiam sine cura, obtinentes, aut sacris ordinibus initiatos, nec non omnes tam seculares, quàm regulares clericos quocumque iure, vel consuetudine in Diœcesana nostra Synodo interesse debentes in Domino monemus, eisdemque in virtute sanctæ obedientię, ac sub pœnis à sacris canonibus constitutis, districtè mandamus, vt ad diem dictam in habitu clericali cum cottis, seu superpellicijs in ecclesia nostra Venusina ad Diœcesanam Synodum celebrandam personaliter, & non per Capellanum, aut Vicarium conuenire, nec inde nisi obtenta à nobis licentia discedere debeant, vt Deo bene iuuante, ea statuamus, quæ ad morum emendationem, animarum salutem, cultusque diuini augmentum pro temporum ratione conducere iudicabimus. Datum Venusiæ in Episcopali Palatio nostræ solitæ residentiæ die 17. Augusti M. D. LXXXIX.

F. PETRVS



# F. PETRVS RODVLPHIVS Tosſinianenſis,

## Dei, & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Venuſinus Vniuerſo Clero noſtro Salutem.



VM SIXTVS V. PONT. MAX. ob ſingularem ſuam erga me humanitatem Romæ primum, mea opera vteretur ſummis, grauiſsimiſque Sanctæ Ecclesiæ muneribus, tum in ſanctæ Inquiſitionis officio, tum etiam ad corrigenda in Vaticana Typographia ad vetera exemplaria ſāctorum Patrum ſcripta, vt cumularet in me tot beneficia, ſuper omnem meam expectationem, me Venuſinæ Eccleſiæ benigne præfecit. Ego, ingenuè fateor, vix dignitatem Epiſcopalem nullis meis meritis aſſecutus, mecum altius cogitare cæpi Epiſcopi munus arduum fore à Deo in Eccleſiaſtica Hierarchia poſitum ad conſeruandam tuendamque Chriſtianæ religionis integritatem, moreſque hominum componendos. Vnde aſsidue vigilare debet, pro grege laborare, ſuperintendere, corripere inquietos, conſolari puſillanimes, ſuſcipere infirmos, ac demum patientem eſſe ad omnes. Porrò in hanc cauſam, quantum in me eſt, totus incumbens, hoc potiſsimum concilio, vt gregem meum, quod ad paſtorem attinet, viſitarem, & Ezechielis voce admonitus, ſi quid periret, vel forte in eo ægrum eſſet, aut animo perturbatum ſanarem: ſiquid per ſchiſmata confractum ſalubriter alligarem: ſiquid preterea cenſura abiectum eſſet, in hac noſtra Diœceſana Synodo Eccleſiaſtica diſciplina corrigerem. Id quod res ipſa & cura paſtoralis, & meum in primis officium poſtulabat; vt ego quaſi alter Booz vos qui ſub cura mea Chriſto militatis, & in eodem agro Domini meſſores & cooperatores vocati eſtis in partem ſollicitudinis, explorarem, vt de tri-

tico sacerdotalis vestræ dignitatis lolium vitiorum eximerem, vnde plenos messis diuinæ manipulos in horrea Domini reportemus. Torquebat sanè plurimum animum cogitationesq. meas tamdiu abesse, necdum vix vultum pecoris mei cognoscere; vt ipsum audiret vocē sui pastoris; scio enim quàm opportunè res se habeat, cum paterfamilias sedulo inspicit, & domi, & foris, qua ratione quisque in suo versetur munere; & quàm diligenter mandata perficiat. Cupiebam quidem, & iam primum cupiebam Romam relinquere, & vos videre; non tā, vt amanter gratularer vestræ saluti, quàm vt languori vestro paternè mederer. Itaque cum pro meo delato munere hanc nostram Cathedralem, vniuersamq. Diœcesim visitauerim, multaq. abesse compererim, quæ ad exercendam excolendamque Domini Vineam attinent, nimirum animi contemplatio, vigilantia in salutem animarum, labor ad pia opera, studium ac diligentia in obeundo munere, dolui vehementer, ac dolor redeundat in caput meum, quòd tamdiu prӕter voluntatem meam, & vestrā expectationem aduentum meum ad vos distulerim. Cumque primum huc venissem, constitui in animo meo vos conuocare, vt de vestra aliorumque salute, & de restauratione veteris disciplinæ ageretur. Ea propter has synodales constitutiones promulgare constitui, tanquam primæ nostræ religionis fundamenta. Quas si introspexeritis, attentiusque, vt par est, obseruaueritis, non parum firmitatis itemque adiumenti eas habere noueritis, ad proculcandam inanem gloriam, tumq. ad excitandam in vobis ipsis pietatem diuini cultus: quo sublato cessat omnis christiana dispositio, ordo, & harmonia: metuendaque adhuc maior ruina, si non statim subsequatur vitæ nostræ in melius emendatio: Vobis ergo constitutiones hasce offero, non quales velim, sed quales in tam varijs arduisque negocijs possum hoc tempore, in quibus subditorum vita, mores, religio, doctrina, studia, & actiones considerantur, inquiruntur, examinantur, decernuntur, diriguntur, obiurgantur. Faueat Deus tam pio voto, & honesto desiderio, vt his Christianæ Religionis Institutis per directam maximeque expeditam virtutis viam ad veram gloriam contendatis. Quod certè mihi polliceor, ac promitto, & ita opto, vt sperem, ita spero, vt futurum mihi persuadeam. Venusiæ die 17. Septembris. M.D.LXXXIX.



IN

# IN NOMINE
# SANCTAE, ET INDIVIDVAE
# TRINITATIS.

## Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen.



Nos Fr. Petrus Rodulphius Tossinianensis, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Venusinus, infrascripta decreta Diœcesanę Synodi in Cathedrali nostra Ecclesia celebratæ, promulgauimus.

Celebrata Missa de Spiritu Sancto ab Illustr. & Reuerendissimo Domino Episcopo, & nonnullis præmissis, quæ habentur in Pontificali, ab eodē habitus fuit sermo hortatorius ad vniuersum Clerum astante populo.

## Sermo hortatorius ad Clerum Venusinum astante populo.

Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum. Matth. 18.c



QVANTA sit vestra dignitas, venerabiles consacerdotes, quantus dignitatis vestræ splendor, res ipsa de se loquitur, tanta certè, quanta huic vestræ nulla alia comparari potest. Quanto enim diuina terrenis, & Spiritus carni præstat, tanto Sacerdotalis auctoritas Regiæ maiestati anteferẽda est. Nemo vestrum ignorat, quantum Reges, & pijssimi Imperatores de salute populorum solliciti, cadentem penè nostram religionem iuuerint, vt ij potestatem, quam a Deo acceperunt, ad eius cultum & voluntatem libentissimè conferrēt. Onias summus ille sacerdos cum vidisset religionem paululum declinare, adijt Regem, vt regali vi, & prudentia pacem daret rebus. Constantinus magnus, vt cętera eius taceantur egregia, dum Patres apud Nicæam Bithiniæ Vrbem de castissimo diuinorum officiorum cultu disquirerent, & de Cleri populique disciplina inuestigarent; ipse in inferiori subsellio residens firmam Episcoporum sententiam fore liberè professus est: Nonne Theodosius patienter tulit sacerdotis sententiam? Quid non egit Carolus clari nominis Francorum Rex in Concilio Pisano, cum de tota Christiana Religione pene actũ esse videretur? Nec quicquam omisit Sigismundus ad eam rem in Constantiensi Concilio, vbi prius toterant collusiones & schismata. Non attinet nunc commemorare optimos Imperatores Gratianum, Archadium, Honorium, Iustinianum, qui Sacerdotalem Ordinē quo maximè potuerunt, & quo certè debuerunt miro coluerunt honore, amplissimisq. beneficijs exornarunt, itemque periclitanti Apostolicæ Sedi suppetias ferre non recusarunt, vt opportunis remedijs curarent grauissimos Reipub. Christianæ morbos, qui in ipsa viscera nostra, quod dolenter dico, infelici fato penetrarunt, tamque altas radices egerunt, vt voto magis, quàm facto extirpari posse censeantur. Itaque grandis est nostra dignitas, sed ruina grauior si peccemus; positi enim sumus

S. Ambr. de dign. Sacerd. c. 2.

c. Solitæ de maio. & obedien.

Mach. lib. 2. cap. 3. f

Euseb. de eius vita lib. 2. c. 10. c. continua. & c. sacerdotibus. xi. q. 1. c. duo sunt. dist. 96.

S. Hieron.

† in

in exemplum aliorum ad ædificationem populorũ, ad diuinum cultum Deo Optimo Maximo impensius, purius, feruentius, atque honorificentius exhibendum. Nihil est, meo iudicio, quod magis prosternat hæreticorum & perditissimorum hominum superbiam, quàm bonorum Sacerdotum inculpata vita, & optimi mores: nam vberrima tunc est docendi & pascendi ratio, cum pietatem quam profitemur, vitæ probitate, & innocentia comprobamus: & quęcũque verbis alios docemus, ea factis exprimimus nostris. Visum est sæpius Dei munere, vt, qui nec legibus, nec vllis institutis a flagitijs abduci poterant, repudiatã impure viuendi consuetudine, Clero præeunte, & lumen preferẽte, christiana pręcepta verè amplexati sunt. Quales enim sunt qui præsunt, tales efficiuntur illi, quibus ipsi præsunt; si moribus deprauati, & scelerũ maculis deturpati extiterint, sperandum proculdubio non erit alios ementito habitu fore dissimiles. Nos sumus duces populi, patres, magistri, pastores ouiũ, vinitores, turres, columnæ, medici, portus, gubernatores, athletæ, pugnatores coronas gestantes, aratores Ecclesiæ, mercatores insignis illius margaritæ, pro qua magnus ille negociator Christus proprium effudit sanguinem. Duces sumus, nõ vt ducamur, sed vt ducamus oues nostræ fidei, nostræq. prudentiæ commissas, & concreditas: Patres, vt corripiamus filios contumaces, qui odia & inimicitias seminant, qui tumultus excitant contra vnitatem fidelium, qui censuras Ecclesiæ paruipendunt, qui habent linguas prurientes, quas in blasphemijs & turpiloquio iniquè relaxant; qui pacem publicam turbant, qui erigunt cornua contra Deum, qui profanas conflant hæreses, & sathanæ ministrant. Magistri vocamur, vt salutaris doctrinæ pabulo fidelium mentes reficiamus, docentes quæ vitanda, quæ imitanda, quæ item amplexanda sunt. Pastores vocant nos populi; At non est pastor ouium, qui non est amicus ouium. Solet pastor morbis ouium leuia primum adhibere fomenta, post, vbi morbi grauitas ita postulet, ad acriora, & grauiora remedia descendere: ea tamen non adhibet, nisi cum leuium beneficio desiderata sanitas desperatur: Quòd si hæc quoque non proficiant, illas saltem à cæteris submouet, vt à contagionis periculo liberet. Nobis commissa est cura & sollicitudo curandarũ animarum, vt nostræ orationes, nostra suffragia frangant iram Dei, quod vobis quoque qui adestis vna mecum maximè expetendum est. Vinitores sumus, sed vereor ne illud nobis obijciatur.

c. cum pastoris. 2. q. 7.

c. quis dubitet. 96. dist.

ciatur. Posuerũt me custodem in vineis, vineam meã non custodiui. Turres, & Columnas vocant nos Sancti, vt summa fide & pietate omnia perferamus aduersa. Medici dicimur, vt curemus. Gubernatores nauis, athletæ, & pugnatores portantes coronas in capite. Sed quid iuuat coronas gestare in capite, & Christum pedibus proculcare? Loqui verba magniloqua, si manus sit ociosa? aliena audacter carpere, & propria turpiter conniuere? Probandi prius sunt qui alios docẽt, num sani in fide, num emẽdati in moribus, num exemplares in vita, num diuino cultui intenti atque solliciti de aliorum salute. Aratores dicimur, vt intelligamus, quòd desides non admittit Deus in suam militiam: Clerici sumus de sorte Domini. Qui enim de sorte Domini est, vel ipse est pars Domini, vel Dominus pars sui: vel ipse possidet Dominum, vel possidetur à Domino. Vtinam iuxta spem, quã ex nomine concepimus, veri clerici essemus, stabiles in ecclesia, assidui in oratione, humiles in prosperitate, patientes in aduersitate, diuites in virtutibus. Sed nos miseros, obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, fregimus iugum, rupimus vincula, alienati sumus à ventre Ecclesiæ. Dicite fratres in tanto rerum discrimine, quæ sacrorum confusio? quæ animarum ruina? qui bonitatis interitus? quæ deuastatio sanctitatis? qui apud omnes barbaras nationes, ac gentes nostræ religionis contemptus & imbecillitas? Vnde propter nos blasphematur quotidie nomen Dei. Populus, atque adeo omnis Sacerdotum & Clericorum cœtus superbia tumet, ambitione atque intestinis odijs, & libidinibus plenus ad rapinas descendit, ad fraudes, ad furta, ad dolos, ad contentiones, ad rixas, ad iniurias, ad vindictas, ad homicidia, ad stupra, ad adulteria; denique vsque ad sacrorum depopulationẽ, vt suo tempore clamaret Sãctissimus Pater Chrysostomus. Multi Sacerdotes, pauci Sacerdotes; quod facile intelligemus, si proponamus ob oculos bonorum Sacerdotum Sãctitatem, Sapiẽtiam, Castitatem, Simplicitatem, Modestiam. Vereor, si à mortuis resurgerẽt primi illi Sacerdotes, non agnoscerent suos filios & successores. Quare nostro exemplo restituenda est vetus disciplina, instauranda Apostolica obseruantia, excutiendæ denique sunt omnes errorum nebulæ, vt Populus declinet à peccatis, praui corrigantur, & boni quietius viuant. Mihi loquor in vobis electis à Christo summo Sacerdote, magistro morum, & fideli diuinæ voluntatis interprete. Quibus data est depositi custodia tritici dispẽsatio, & diuinus cul-

Cant. 16.

c. Clericus 12. q. 1.

Tren. 4. a
Hier. 2. d

In Matth. hom. 43. cap. Multi Sacerdotes. dist. 40.

tus: Qui alios excitamus ad pugnam. Succurrant quæso patriarchæ Iacob, & Labani decorticatæ populeæ virgæ, quæ dum noui fœtus conciperentur, varios & diuersos ex eorum intuitu producebant colores. Hæc sunt rationum momenta, quare huc vocati conueneritis, non solum, vt visitantes, & visitati mutuo consolemur, sed, vt diuino cultu propemodum inclinanti, & penè deflorescenti christiana pietate ex hac quasi specula nostræ Diœcesis partibus circunspectis sanemus vulnera, & pericula animarum, Deo iuuante, propulsemus; vobisq. in re tam graui cooperantibus nostrę aliorūq. saluti cōsulamus. maximū enim pondus habet consultatio, in quam plures cōsenserint. Vbi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum sum.

Gen. 30. g

c. de quibus 20. dist.

Verum malis nostris inualescentibus duplex remedium à Patribus opportunè inuentum est. Alterum si in Cathedrali nostra Ecclesia sit aliquod Seminarium educādæ Ecclesiasticæ Iuuentutis, quæ non instruatur solum, sed etiam excolatur: ex Seminarijs enim bene institutis tanquam ex officina Ecclesiastica prodeunt viri fortes pro domo Dei: eà quidem ratione Honorius III. Pont. Max. viginti adolescentes Parisijs alebat, vt arabicè perdiscerent. Clemens quoque huius nominis V. multū diuq. laborauit pro sua Apostolici muneris cura peregrinas linguas introducere, vt ad externas gentes sancta Dei religio sese diffunderet, quos Gregorius XIII. Romę piè sanctèq. imitatus est. Et quid melius, aut sanctius à summis Pōtificibus excogitari potuit? Sanè vix dici potest quantam animarum iacturam faciant illi, qui nullis bonarum artium studijs exculti, alios docere diuinam legem susceperint, quam ipsi numquam didicerunt. Vnde propheticum illud emanauit. Repleti prius pro panibus se locauerunt, & famelici saturati sunt. Quòd si in veteri lege Sacerdos Leuiticus habēs maculā prohibebatur accedere ad ministeriū altaris, si cæcus erat, si claudus, si vel paruo, vel grandi, vel toruo naso, si fracto pede, si manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si iugem scabiem, si impetiginem in corpore; Quomodo audebit accedere ille, qui lumen supernæ contemplationis ignorat? qui nescit mēsuram discretionis? qui premitur pondere terrenæ sollicitudinis, qui vritur calore libidinis, qui nō valet erumpere iniquitatem? Laborauerunt plurimum Episcopi prædecessores nostri Seminariū aliquod in nostra Cathedrali Ecclesia instituere, sed hactenus, vt videtis, parum feliciter, & sine omni fructu. Alterū huic proximum

Conc. Trid. sess. 23. c. 18.

Clem. 1. de magistr.

1. Reg. 2. a

Leuit. 21. c

ximum est,quod plurimi facio,remedium est,si Sacerdotes assiduè suis vacent Ecclesijs,Ecclesijs inquam, non agris,non armentis,non denique rebus profanis. Quid perniciosius in Ecclesia Christi,quàm dominici sanguinis administrationem stipitibus committi,& ouium greges satyris demandari?ex hoc potissimum fonte magna animarum perditio facta est. Non id propterea dico, vt relinquatis mundum dum in mundo estis, sed ne pro mundo contemnatis Christum,nec ad hominũ oculos quæratis musicam huius mundi,quæ incautos decipit. Iam iam consenuit mundus,furit sathanas,& debacchatur.miserum hoc sæculum innumerabilibus peccatis scatet,vbi nullus est sacer locus ab iniuria tutus. Si ad subleuãdas necessitates vestras temporalibus negotijs vacatis ad tempus, cedo, at si mercatores estis,& per temporalia dimittetis æterna, vehemẽter doleo, si res domestica vos à diuino cultu interdum retrahit, vestræ imbecillitati cõpatior, sed si terrenis inhiatis, deploro vestram sortem:si sensibus vestris nimium indulgetis, misereor humanæ infirmitatis, sed quantum licet, nõ quantum lubet. Si in tanta scelerum omniũ colluuie contra innocentiam doli & technæ struuntur, si dissidia torquent animos vestros, si crescunt litigia,nouæ lites,noua iurgia,nouæ contentiones, nouæ disputationes,nouę dilationes,nouæ telæ iudiciorum,consummata malitia est.Hęc ad verecundiam vestram,ne dicam ad vestrã ignominiam. O calamitatem omni temporum memoria deplorandam. Vbi nunc est vera illa,& non adumbrata christianæ pietatis species? Multa mihi dicenda forẽt,fratres, pro vestra aliorumque salute,verum tot angustijs premor, vt per Episcopalia negotia vix hæc pauca cogitare potuerim: Quæcunque hæc sint,æquo animo suscipite, & interni animi sensibus imprimite, neque vos,aut pœnarum metus,aut laxioris vitæ emendatio deterreat.Sed pro tantæ rei dignitate animo menteque pensate hæc saluberrima decreta varijs titulis expressa, & ad huius temporis statum rationemq. accommodata,in quibus si quid erit, quod vobis displiceat,coram nobis sine contentione dicite. Sic Christus sponsus Ecclesiæ custodiat hanc nostram visitationem,ne fracti colluctatione sathanæ ab instituti operis cursu desistamus,sed in nomine Iesu Christi collecti, animo liberi & expediti, Spiritus Sancti afflatu ad cælestem patriam euolantes,æterno illo æuo perfruamur,vbi omnis spiritus rerum omnium affluentia plenus assiduè laudat Deum. Amen.

# INDEX RERVM, ET VERBORVM
## huius Venusinæ Synodi.



Cæremo-

## C



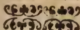
Con-

S. Mi-

Conc.

## ERRATA SIC CORRIGE.

pag. 8. b. lin. 2. lege, à clericali. p. 12. a. lin. 16. lege. Dignitates ergo. pag. ead. lin. 24. leg. eos punctator. p. 13. a. lin. 17. leg. De commem. SS. Michaelis, & Andreę. p. 17. a. lin. 15. lege ipsi. lin. 17. leg. vbi occurrat, corrigant. & lin. 19. leg. reuerenter pag. 18. b. lin. 9. leg. baculum. pag. 21. b. lin. 3. dele. debent. et ibid. lege hortamur. pag 22. b. lin. 4. leg. amouent. pag. 24. a. lin. 12. lege. Cõcubinariorum. pag. 25. b. lin. 4. ibi, vel detrahens. adde. formam verò describendi seruabit infrascriptam. p. 26. b. lin. 2. lege horterut. pag. 29. b. lin. 20. leg. ita claudenda sint, vt non tantùm. pag. 32. a lin. 13. leg. ne alienæ parochiæ aliquem recipiat. pag. 33. a. lin. 18. leg. in Ecclesia locus. pag. 34. a. lin. 16. leg. percussor. lin. 20. dele, vel maioribus. pag. 35. a. lin. fin. leg. sanctè. pag. ea. b. lin. 7. leg. testibus. pag. 45. b. lin 18. dele. & pag. 46. a. lin. 3. leg. la giuridittione pag. ead b. lin. 6. leg sepultura. & lin. 19. leg. coniugatis. pag. 48. a. lin. 18. leg. prębeat. ead. pag. b. lin. 9. leg. Mariæ. & lin. 18. leg. generare. & lin. 21. lege. possint. pag 51. b. lin. 16. lege. debbano stare per. pag. 52. b. lin. 4. leg. se desidera. lin. 6. leg. nõ si lasci. pag 60. a. lin. 9. & 10. adde in margine. c. 1. circa medium. vers. Hæc cum legeret. distinct. 96.



De

# De ijs quæ ad Fidem, & Religionem Christianam attinent.



RIA sunt, circa quæ voluuntur cardines omnium legum diuinarum, humanarumq. cultus Dei, qui est animæ suauitas, & feruor bonæ voluntatis; propriæ conscientiæ puritas, qua nihil plane lætius, nihil iucundius: & iustitia in proximos, quæ maiori exhibet reuerentiam, pari concordiam, minori disciplinam. Itaq. quod primum ad nostras constitutiones attinet, hortamur Christianum quemlibet tam clericum, quàm laicum, vt Deum omnipotentem toto corde, totaq. anima, pura, quinetiam religione, ac interna animi pietate feruenter colat, & pie veneretur; illiq. gratias agat pro susceptis quotidie a sua diuina bonitate beneficijs; sciatq. spiritui gratiæ contumeliam facere, quisquis beneficiũ dantis grata mente non accipit. S. Ber. in Epist.

De festorum religiosa obseruatione.



ESTORVM religiosa celebratio a Christifidelibus sanctißime fieri debet, in quibus conueniendum est in templo Dei, vt diuinorum memoriã beneficiorum agamus, delibantes partem

illius diei Festi, qui cum aduenerit, tunc erit perpetuus Sabbatismus, & sempiterna festiuitas populo Dei. Idcirco mandamus, vt omnes dies festi, & religiosi, qui iure diuino semel in hebdomada a sancta matre Ecclesia præcipiuntur, obseruari debeant. Necnon, & eos, qui publico voto, aut ob alicuius optimam consuetudinem addicti sunt, ita colere oportet, vt eo die nullum omnino fiat seruile opus, nec in Vrbe, nec extra per nostram Diœcesim: Forum nullum, aut emporium exerceatur, nullæue nundinæ fiant. Quæ vero tempore sanctissimæ Trinitatis, & mense Augusti Venusij antiquo prorsus instituto celebrantur, quia Ecclesia Sancta commune debitum non acerbe a nobis exigit, sed humanæ fragilitati multa pie remittit, & facile condonat, præcipimus ne sacris Penthecostes diebus, & alijs festis, quæ eo tempore, dum nundinæ fiunt, occurrunt, nulla tractentur negotia, saltem vsque ad horam vesperarum exclusiue. Declarantes diem festum tunc optime coli, cum non solum a seruili opere vacamus, sed si in diuinis officijs, alijsq. pijs actionibus frequentes fuerimus, & salutis nostræ certa lętitia ab his rebus penitus abhorreamus, in quibus peccandi facile prębetur occasio. Igitur ad festorum cultum hortamur omnes Christifi-

deles

deles, in quibus magna pars Religionis continetur.

### Diebus festis laici sacro intersint.

CHRISTIANA Religio, quæ fide prius quàm ratione discitur, aduersus deos gentium victorijs triumphans, Deum verũ, & viuum colit in sacrificio altaris. Ideoq. ex præcepto Ecclesiæ, laici quolibet die festo sub mortalis culpæ pœna totam missam a principio ad finem audire tenentur: alijs vero diebus licet non ex pręcepto, eam tamen optimi Christiani, & præsertim qui laboribus manuum victum non quæritant, audire non prætermittant. Et vnusquisque maximam sãctitatem, & humilitatem, dum sacra fiunt, prę seferre conetur, sciat se esse in Ecclesia sancta Dei ante maiestatem Christi, & in conspectu omnium angelorum: ideo stare debet non animi languore impeditus, sed flexis semper genibus attentus, si commode fieri posit, præterquam cum Euangelia leguntur: quo quidem tempore, tam viri quàm mulieres stare debent in præparatione Euangelij pacis.



# FESTA MOBILIA.
E T
## Festa obseruanda per Annum.

Omnes Dominicæ.
Dies Iouis Sancti.
Pascha Resurrectionis cum duobus diebus sequentibus.
Ascensio Domini.
Penthecostes cum duobus diebus sequẽtibus.
Solennitas Sanctissimi Corporis Christi.

## Festa seruanda per Annum.

IANVARII.

Circumcisio Domini Nostri Iesu Christi.
Epiphania.

FEBRVARII.

Purificatio Beatæ Virginis.
S. Matthiæ Apostoli.

MARTII.

Annuntiatio Beatæ Virginis.

APRILIS.

S. Marci Euangelistę.

MAII.

SS. Iacobi & Philippi.
Inuentio Sanctæ Crucis.

IVNII.

Natiuitas Sancti Ioannis Baptistæ.
SS. Petri, & Pauli Apostolorum.

IVLII.

S. Iacobi Apostoli.

AVGVSTI.

S. Laurentij martyris.
Assumptio Gloriosæ Virginis.
Sancti Bartholomæi.

SEPTEMBRIS.

Natiuitas Beatę Virginis.
S. Matthæi Apostoli & Euangelistæ.
S. Michaelis Archangeli.

OCTOBRIS.

SS. Simonis, & Iudæ Apostoli.

NOVEMBRIS.

Solennitas omnium Sanctorum.

S. Martini Epiſcopi, & Confeſſoris.
S. Andreæ Apoſtoli, & Protectoris noſtri.

DECEMBRIS.

S. Thomæ Apoſtoli.
Natiuitas Ieſu Chriſti.
S. Stephani Protomartyris.
S. Ioannis Apoſtoli, & Euangeliſtæ.
Feſtum Sanctorum Innocentum.

## Quod diebus feſtis non permittantur in tabernis comeſſationes, & ludi.

CVM Eccleſia ſancta diuino ſpiritu inſpirata dies feſtos elegerit ad religionem perpetuam venerandos, & ex myſterijs obſeruandos, in quorum veneratione nihil habet non ſacrum, non ſanctum, Quo nihil mundius eſſe oportet: impietas omnium impietatum maxima eſt, cum eum cultum, quem hoc ſacro tempore ſoli Deo per omnem vitam debemus, ventri & voluptatibus carnis Indulgeamus; quare, vt omnino tollantur abuſus, & euitetur omnis flagitij occaſio, quæ in cauponis, & tabernis deeſſe non ſolet, præcipimus tabernarijs ſub pœnis in noſtris edictis contentis, ne feſtis diebus, dum celebrantur diuina officia, aliquem ſiue laicum,

siue clericum, in tabernis suis ad comessationes, & ludos admittant.

Quæ permittuntur diebus festis.

PERMITTIMVS diebus festis audita prius missa ementes panem, oua, caseum recentem, fructus, herbas, sal, & quæ facile corrumpuntur, neq; in dies conseruari possunt. Vel ea dumtaxat, quæ ad victum illius diei faciunt: tẽpore vero messis liceat colligere fœnum, ligare frumenta in manipulos. Præter hæc prohibemus tam in ciuitate nostra Venusina, quàm in nostra diœcesi actus iudiciales, ciuiles, criminales, contractus, & obligationes, iuramenta, nisi de licentia nostra, vel Vicarij nostri, ac denique omne aliud opus illicitum: Quæ, si Vicarij nostri foranei non aduertant, punientur pœna librarum decem ceræ albę pro qualibet vice.

De ingressu in ecclesiam, & de honestate a laicis ibi seruanda.

CVM primum fideles tam viri, quàm mulieres templum ingrediũtur, muniant se signo crucis, & aqua benedicta (cuius ritus est frequens in Ecclesia) se

aspergant, deinde ad Sacramentum accedant, ibique oratione pie & religiose habita, parent animas ad tanti Sacrificij altaris celebritatem: defixos (vt decet) in Deum oculos habeant, spę indubia freti cũ non defuturum castis precibus. Sicut Daniel aperiebat fenestras, vt oraret versus Hierusalem, vbi erat templum Domini: non ambulent per ecclesiam, præsertim dum sacra persoluuntur, non obstrepant, vel aliquam intemperantiam committant, altaribus non innitantur, dum missam audiunt genuflexi maneant, saltem ab eleuatione vsque ad communionem celebrantis, & cum audiunt nomen Iesus, & Mariæ Virginis inclinet se, & reuerentiam (vt par est) exhibeant.

Dan. 6.

Conc. Trid. sess. 2.

## Arma non deferant in ecclesiam.



SICVT nullus in ecclesia tumultum excitare debet, nec colloquia profana miscere: sic neque arma quispiam introferre debet, tum maxime, cum diuina peraguntur officia; hastilia, arcus, scloppetos, balistas, & eiusmodi, sub amisione illarum rerum, & post debitas monitiones, sub pœna excommunicationis. Clerici quoque domi, non teneant arma prohibita. cuiusque generis ad offensionem, vel etiam ad defensio-

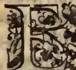
nem exceptis cultellis ad domesticũ vitę vsum accommodatis, nisi forte suspectis locis iter eis faciendum sit: sed meminerint clericorum arma orationes esse, & lachrymas, eorumq. munus esse monere, non arma mouere. S. Chrysost de ver. Isa. hom. 5.

Qui beneficium, vel dignitatem aliquam obtinent, debitam fidei professionem facere debent.



VISQVIS beneficium aliquod obtinuit, vel dignitate aliqua Ecclesiastica præfulget, priusquam beneficij sui possessionem suscipiat, apud nos, vel Vicarium nostrum in capitulo debitam fidei professionẽ facere tenetur, iuxta formam a Pio quarto fel. rec. traditam sub pœnis in eius Bulla contentis. Conc. Trid. sess. 24. c. 12. Bull. 114.

Forma professionis fidei facienda a personis Ecclesiasticis, & secularibus.



GO N. firma fide credo, & profiteor omnia, & singula, quæ continentur in Symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia vtitur, videlicet. CREDO in vnum DEVM Patrem omnipotentem, factorem Cœli, & Terræ, visibilium omnium, & inuisibiliũ. Et in vnum Dominum

IESVM Christum filium Dei vnigenitum. Et ex Patre natũ ante omnia sęcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descẽdit de cœlis. Et incarnatus est de Spiritu Sãcto ex Maria Virgine, ET HOMO FACTVS est. Crucifixus etiã pro nobis sub Põtio Pilato, passus, & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in cœlum Sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria iudicare viuos, & mortuos, cuius regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctũ Dominum, & viuificantem, qui ex Patre Filioque procedit. Qui cum Patre, & Filio simul adoratur, & cõglorificatur, qui locutus est per Prophetas. Et vnam sanctã Catholicã & Apostolicã Ecclesiã. Confiteor vnum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi. Amen. Apostolicas, & Ecclesiasticas traditiones, reliquasq. eiusdem Ecclesiæ obseruationes, & constitutiones firmissime admitto, & amplector; Item sacram scripturam iuxta eum sensum, quem tenuit, & tenet sancta mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu, & interpretatione sacrarum scripturarum ad-

mitto

mitto, nec eam vnquam, nisi iuxta vnanimẽ consensum patrum accipiam, & interpretabor. Profiteor quoque septem esse vere, & proprie Sacramẽta nouę legis a IESV Christo Domino nostro instituta, atq; ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet Baptismum, Cõfirmationem, Eucharistiam, Pœnitẽtiam, Extremam vnctionem, Ordinem, & Matrimonium, illaque gratiam conferre, & ex his Baptismum, Confirmationẽ, & Ordinẽ sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in supradictorũ omnium Sacramentorum solemni administratione, recipio, & admitto. Omnia, & singula, quæ de peccato originali, & de iustificatione in sacrosancta Triden. Synodo definita, & declarata fuerunt amplector, & recipio. Profiteor pariter in Missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificiũ pro viuis, & defunctis: atque in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse vere, realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem, vna cum anima, & diuinitate Domini nostri IESV Christi, fieriq cõuersionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem; quã conuersionem Catholica Ecclesia transubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tan-

tum specie totumatque integrum Christum, verumq; Sacramentum sumi. Constanter teneo Purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragijs iuuari: Similiter & sanctos vna cum Christo regnantes, venerandos, atq. inuocandos esse, eosq. orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias esse venerandas. Firmissime assero imagines Christi, ac Deiparæ semper Virginis, nec non aliorum sanctorum habendas, & retinẽdas esse, atque eis debitum honorem, ac venerationem impartiendam. Indulgentiarum etiam potestatẽ a Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumq. vsum Christiano populo maxime salutarẽ esse affirmo. Sanctam Catholicam, & Apostolicam Romanam Ecclesiã omnium Ecclesiarum matrem, & magistram agnosco. Romanoq; Pontifici Beati Petri Apostolorum Principis successori, ac IESV Christi Vicario verã obedientiã spondeo, ac iuro. Cetera itẽ omnia a sacris canonibus, & œcumenicis concilijs, ac præcipue a sacrosancta Tridẽtina synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipio, atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascumque ab Ecclesia damnatas, & reiectas, & anathematizatas ego pariter damno, reijcio, & anathematizo. Hác veram Catholicam fidem extra quam nemo

saluus



saluus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram, & inuiolatam vsque ad extremum vitæ spiritum constantissime, Deo adiuuãte, retinere, & confiteri, atque a meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantũ in me erit, curaturum, ego idem N. spondeo, voueo, ac iuro. Sic me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei Euangelia.

## De vita & honestate Clericorum.

SICVT in naufragio nautæ sæpenumero cum nauigãtibus pereunt, & medici grassante peste cum promiscua plebe laborant. Sic sacerdotes cũ populis, & populi cum sacerdotibus vna lue corrupti eadẽ quoque colluuie plerumq. demerguntur. Clerici ergo extra communem hominum sortem

a Deo insigniter electi sunt tãquam peculiares ministri, vt exemplo inculpatæ vitæ luceant, tanquam luminaria in firmamento Ecclesię, vt sint hospitales, circumspecti, non mendaces, non immites, non maleuoli, non osores, non desides, non inertes splendentes etiam in medio nationis prauæ, testimonium habentes bonum ab illis, qui in seculo viuunt. Proinde ne a recta viuendi via, & ab officij sui ratione deflectant, ab his omnibus cauere debent, quæ, vel charitatem, sine qua nulla religio, nullaue honesta disciplina diu se continere potest, imminuere possunt, vel proximis offensam inferre, nimirum a detractione, murmuratione, & eiusmodi, quibus pestilentes efficiuntur, plerumque homines, vnde vel inter ipsos conspirare, vel in proximi inuidiam, & perniciem concurrere videãtur: Quare obnixe clericos omnes hortamur, ne mundo adhuc militare videantur, sed honestatis, & clericalis vitæ memores penitus se abstineant ab iniurijs, a maledictis, a libellis famosis, ab omni contentione, a rixis, & præcipue in choro, in sacrario, & in ecclesia; neue quidquam præseferant, quod non simplex, castum integrumq. sit; vt modestiæ; & quæ nos Deo tantopere commendat, sanctæ humilitatis exempla præbeant. Si quis autem semel in

aliquo

aliquo illorum deliquerit, mulctetur pecuniaria pœna, & alia maiori pro qualibet personæ, & criminis qualitate. si vero Dei timore, vel pœnę formidine non resipuerit, & nulla subsit emendationis spes, ab omni offitio suspendatur, & benefitio priuetur.

## De habitu clericorum.

SICVT accidentia magnam partem conferunt ad cognoscendam rei ipsius quidditatem; ita habitus exterior plurimum confert ad declarandam internam morum honestatem. Ea propter præcipimus omnibus clericis cuiuscumque gradus, vel ordinis fuerint, si clericali priuilegio potiri volunt, vt deferant honestum habitum, in quo non sit studiosus cultus, exquisita elegantia, aut nimis abiecta negligentia; sed eluceat modestia, parsimonia, grauitas, & honestas; vt quisque suo gradu, & ordine decenter sit compositus. Qui in ciuitate degunt subtanas talares habeant, in quibus nec pompa, nec affectatæ sordes appareāt. color vestium sit niger, caligæ Dignitatum saltim, & canonicorū sint nigrę, nō incisæ, vel arte aliqua elaboratæ. Alij ob paupertatem vestes cōtractiores ad genua productas habeāt, Concil. Trid. sess. 14. cap. 6.

quibus vti poterunt in itinere cōficiendo, dū modo clericali honestate nō abhorreāt. Procul omnino sint diploides, & manicæ albę, camisię lactucatę ad collū, & ad manus crispę, vel aliquo studio perpolitæ: procul soleæ incisę, vel coturni: procul omnis crispatura, vel capillorum studiosa curiositas. Pilei intra ecclesiam non deferantur, foris vero simplices adhibeantur cum necessitas vrget; quorum forma, a militari pileo distet. Clerici non deferant annulos, nisi id dignitas postulet, sub amissione prædictarum rerum; & insuper contra facientes pro modo culpæ iudicio nostro punientur, & præcipue, qui nomine paupertatis excusari non poterunt.

## De tonsura.

CLERICI, qui sacramenta Christianæ religionis administrare debent, caueant, nisi dura necessitate cogantur, luxuriantes comas deferre, sed coronam, quæ est militię clericalis insigne, apertam habeant: Sacerdotes pro hostiæ amplitudine: cæteri paulo minorem: barbam non nutriant, sed radant, vel saltim a superiori labro ita detonsam habeant, & in alijs suis partibus aptatam semper, vt sumentibus Christi corpus & sanguinem nullatenus ipsa sit impedi-

mento

mento, in omnibus præſeferentes veros clericos eſſe, qui depoſita mundanorum ornamẽtorum indignitate, facti ſunt Deo noſtro reges vere ornati, & coronati.

De modeſtia clericorum.

DICI nõ poteſt quàm neceſſaria ſit modeſtia, & vitæ compoſitæ integritas viris religioſis, vt per eos vbique Chriſtus ſumma cum reuerentia ſuſcipiatur, colatur, & obſeruetur. Ideoq; præcipimus clericis omnibus, vt nepharios hominum, & muliercularum congreſſus, atque ſuſpecta comertia caueant: non ſint præcurſores, aut aſſeclæ fœminarum, nec eis diſcumbentibus adſiſtant, vel ancillentur. denique nulla in re ſcandalum præbeant, cognoſcentes planè non faciendi ſolum, ſed benefaciendi tempus eſſe; illudque animaduertant ſinguli, & omnes, quod maxime ſacerdotibus dictum eſt. Mundamini qui fertis vaſa Domini. Nullus ambulet noctis tempore, niſi pro adminiſtratione Sacramentorum ſub pœna vnius ducati pro prima vice, ſecunda carceris, tertia ſuſpenſionis. Iſ. 52. c

## Mercatores clerici.



NIHIL magis monſtruoſum eſt, quàm cum illi, qui Deo militant, & diuina ſorte contenti eſſe deberent, conuerſi in arcum prauum, volunt habere partem cum mundo & negotijs ſecularibus. Propter quod ſcandala oriuntur in populis, quorum ſtulta impietas, & vana impudentia maxima eſt. Quid enim turpius, quàm videre clericos ementes, vendẽtes, mutuo dantes, recipientes, congregã tes non virtutes, ſed opes? Quare hac noſtra cõſtitutione prohibemus ſub pœna carceris, & amiſsionis rerum illarũ, quas mercati fuerint, & alijs pœnis, ne huius mali nominis clerici contractare audeant, neque in tractãdis rebus medios vel interpretes ſe exhibeant prædia nõ conducant, pro nemine ſpondeant, aliorum tutelam aut curã non ſuſcipiant, non ſint procuratores vel aduocati in cauſis criminalibus neque ciuilibus, niſi de noſtra vel Vicarij noſtri licentia. Laicorum negotia non procurẽt, neque in negotijs mundanis, ſecularibus inſeruiant. Paternos tamen redditus ita clericos permittimus vendere, vt omnis vſuræ ſuſpicio, & illicitę conuerſationis nota tollatur omnino.

## Venatores Clerici.

VENATIONES, & venatoria retia iuxta ſacrorum canonum formam clericis interdicimus: canes quoq. & accipi tres alere non præſumant, ſub eiſdem pœnis a ſacris canonibus inſtitutis, & alijs pœnis arbitrio noſtro. Venatores macellarijs comparant.

## Menſa capitularis.

QVI rerum capituli adminiſtrationem habet, ne in ſuſpicionem incidat fraudis, furti, vel negotiationis, non inſeruiat priuatis commodis, neque illegitimas expenſas faciat, vt ne caballus quidem expendatur temere, & cuncti videant quanta fide, & diligentia tractentur res capitularis menſæ. Quæ, vt accurate ſeruetur, mandamus procuratoribus capituli, vt duos libros conficiant, quorum alter contineat ſigillatim omnia bona dictæ menſæ capitularis, ædes, vineas, cenſus: nomina quoque eorum, a quibus relicta ſoluantur; In altero ſeruentur ſcripturæ legatorum, donationum, teſtamentorum, codicillorum, obligationum, & anniuerſariorum pro animabus benefactorum, quæ ſoluantur om-

nino : & vterque liber ſeruetur, vt theſaurus capituli, qui præſententur Reuerendiſſimo Epiſcopo, vel eius Vicario in octaua Paſchatis Reſurrectionis.

## Quo tempore congregari debet capitulum.



NHIBEMVS ne capitulum de cętero congregetur feſtis diebus, neq. alijs diebus feriatis dum Miſſæ & diuina celebrantur, ſub pœna decem librarum cerę albæ pro qualibet vice, quia hoc idem prohibetur laicis in Epheſino, & Lugdunenſi concilio; multo fortius & rationabilius clericis, qui diuina tractant, prohibetur. Monemus quoque ne in eccleſia præcipue in choro & ſacrario clamoſitates fiant, confabulationes, inutiles diſceptationes, & ea omnia, quibus animi facile deturbantur. Qui ſecus fecerit punietur pœnis canonum, & alijs pœnis arbitrio.

Cap. placita 15. quęſt. 10. cap. decet de immuni ecc. in 6.

## A quibus abſtinendum ſit clericis.



LEBS ipſa, & populi expectant, vt ſacerdotes præeant, quos ſequantur, vt exemplum ab illis accipiant, atque odorem vitę in vitam, & non in mortem. Sint velut odor ſuauitatis in thymia-

2. Cor. 2.

mia-

miamate, mouent enim plus exempla imitanda, & mores, quàm verba: quare clerici vitare debent turpia omnia, vt ludos foliorum, & taxillorum: quorum nec eos spectatores esse volumus. Personati non incedant, ne scandalo cuiquam sint, ne eis obijciatur illud; Sacerdotes cōtempserunt legem meam, & polluerunt sanctuaria mea. Blasphemias fugiant, & iuramenta vana, scientes quod Deus non irridetur, neq. irrisores patitur; qui mira subtilitate discernit opus ab intentione: nō murmuret alter in alterum, neq. ipsi tanquam cornices improbæ se ipsos mordeant. Si quis in eiusmodi inciderit, pœnis sacrorum Canonum punietur. Ezech. 22.d

Cauponantes clerici.



D TABERNAS accedere non audeant nisi causa itineris, & tunc tāta cum modestia, vt cæteris exemplo sint, si secus fecerint, a nobis non iam paterne, sed iudicialiter punientur: Si fuerit sacerdos mulctabitur pœna vnius ducati pro qualibet vice. Subdiaconi, & Diaconi pœna medij ducati in vsus pios erogandi, Clerici sub pœna quadraginta plagarum vna minus: fugiant omnino compotationes, & conuiuia cum laicis in suis vineis ad euitandas

murmurationes, & ſcandala ſub pœnis arbitrio noſtro.

De modo quo clerici intrare debent eccleſiam, & chorum, & ibidem manere.

CLERICI ingredientes eccleſiam primum ſe crucis ſigno muniant, pronuncientque ante omnia verba illa. Per ſignum crucis de inimicis noſtris libera nos Deus noſter: ad terrendos vel etiam fugandos inimicos inuiſibiles, qui nobis inſidiantur quàm maxime poſſunt; deinde aſpergant ſe aqua benedicta, & ad maius altare procedant dicentes illa verba. Introibo in domum tuam, adorabo ad templum ſanctum tuum in timore tuo. Qui ante ſanctiſſimum Sacramentum genuflexi facta humili & deuota oratione, ſacrarium ingrediantur; cum vero illic omnes conuenerint, ſacriſta pulſabit campanulam, & tunc ordinate bini & bini chorum intrabunt, præcipue feſtis diebus: & vnuſquiſque in loco ſuo grauiter, & conuenienter ſe habebit. Ita quoque cum e choro egredientur, in ſacrario ſeſe exuent ſine aliquo ſtrepitu, vel vaniloquio. Caueant, ne quid indecorum, vel a diuinis laudibus alienum dixerint. Nullus a choro diſce-

Pſal. 5.

dat

dat tam in celebratione diuini officij, quàm Missæ. Si quis contrafecerit, punctetur primo, secundo duplicetur punctum, tertio puniatur pœna vnius tareni ad vsum sacristiæ.

## De modo celebrandi diuinum Officium in choro.

NVLLA res est inter omnes vitæ huius exercitationes, de qua tam copiosum sermonem habere oporteret, quàm de diuino officio, quod erga Deum pie suscipi, & religiose canendo, & psallendo persolui debet, ita, vt cœlestis etiam patriæ inter nos quædam resplendeat dulcedo; sunt enim hæc diuina officia constituta tanquam vectigalia publica, quibus agnoscatur diuina Maiestas. Dignitates vero, & canonici suis almutijs, siue capucijs (vt vocant) semper vtentur: In choro omnes & singuli alternatim, viuaque voce officium recitabunt iuxta ritum Breuiarij Pij V. Sanc. rec. celebrantes illud pie ac deuote, non præpropera celeritate, vel syllabis interceptis, non cursim, non oscitanter, non perturbate: sed distincte, mature, grauiter. Abstineant in choro a mutuis colloquijs, a legendis litteris, alijsq. rebus tractandis, ne illud cum ratione obij-

cia-

ciatur; Populus hic me labijs honorat, cor au-
Matth. 15. a tem eorum longe est a me: Verum postquam sancta Ecclesia de more auspicatur omnia diuina officia ab hac oratione: Deus in adiutorium meum intende: Similiter omnia concludit hac voce. Benedicamus Domino, vel Deo gratias, hoc vnum perpetua religione obseruent in principio diuini officij inuocandũ esse Deum; in fine vero gratias ei agendas, quia ex Deo omnia, & in Deum omnia. Errata autem & lapsus, qui in choro inter legendum acciderint, cantor, vel primicerius modeste corrigat; in alijs vero ecclesijs Archipresbyter, vel dignior de capitulo.

Qui in choro non interfuisse dicantur, & quomodo punctandi sunt.


VI in matutinis, & canonicis horis in fine vltimi versus primi Hymni in chorum non peruenerint; in vesperis, & completorijs in calce primi Psalmi, Missis vero antequam primum kyrie perficiatur, illos non interfuisse iudicabimus; idemq. sentiendum est de illis, qui de choro discesserint nulla vrgente causa punctator censeat prorsus absentes. Vicarius secunda vice in eorum quemque seuere animaduertat, tertia

deni-

denique in carcerem puniendus a nobis detrudetur.

## Qui dicantur abſentes ab eccleſia.



BSENTES ex cauſa aliqua, vel certa occaſione, & neceſſitate, prius aliquem inſtituant, qui Miſſam, & alia onera ad ipſum ſpectantia ſuſcipere teneatur; & qui vltra duos menſes abfuerint iuxta formam Concilij Tridentini corripi volumus ſub pœna prouentus pro illo tempore, quo fuerint abſentes: Si vero partitores neglexerint, eadem pœna puniẽdos dicimus. Nullus extra territorium pernoctet abſque licentia noſtra, vel vicarij noſtri, ſub pœna decem librarum ceræ albæ pro qualibet vice. Conc. Trid ſeſſ. 14.

## De commemoratione Sancti Andreæ.



BI fiunt commemorationes Beatæ Virginis, & Apoſtolorum, præcipimus tam in veſperis, quàm in matutinis cõmemorationem fieri S. Archangeli Michaelis huius viciniæ noſtræ protectoris inuictiſſimi, cœleſtiumq. legionũ principis glorioſiſſimi. Poſt commemorationem vero Apoſtolorum fiat commemoratio

Sancti Andreę, cui hæc nostra Cathedralis ecclesia dedicata est, eumq. patronum habet, vt sit pius intercessor pro nobis apud Deum, & promptus adiutor. Idemq. mandamus per totam nostram diœcesim obseruari.

### Quomodo festis solennibus canendum sit.

IN sacratissima Natalis nocte, quæ altissima ratione vere ineffabili celebratur a Christifidelibus: Matutinū integrum, & Te Deum cum organis cantari volumus, idemq. in Paschate Resurrectionis, & Penthecostes, & in die S. Andreæ patroni Cathedralis nostræ ecclesiæ: In cæteris vero solemnitatibus sat erit Te Deum canere alternatim cum organis, quæ etiam pulsanda erunt in vesperis, saltim ad canticum Beatæ Virginis. Caueat organorum pulsator, ne profana canat, & diuinis intermisceat.

### Dignitates, & Canonici.

CVM ecclesia nostra Venusina nihil habeat eminentius, quàm, vt inter Dignitates, & Canonicos nostros seruetur ordo, & decus: Hi enim sunt fratres no-

ſtri, gaudium, & corona, ac primogeniti in multis fratribus; ſignantes ſeruos Dei in frontibus eorum, adiuuãtes infirmitatem noſtram ad regendum Dominicum gregem. Idcirco declaramus ad conſeruandam augendamq. Eccleſiaſticam diſciplinã, quatuor Dignitates exiſtere in noſtra Cathedrali eccleſia; Archidiaconatum, Archipreſbyteratum, Cantoratum, & Primiceriatum. Quorũ vitę, & doctrinæ præſtantia eiuſmodi eſſe debet, vt non pigeat tanti nominis, ſi non fuerint tantæ imitatores dignitatis. Sicut ergo Dignitates, & Canonici cæteris præſtantiores ſunt: ita quoque tales eſſe debent, qui inſtitutionis ſuæ memores omni pietate, & aſſiduitate ſuo muneri reſpondere poſſint, vt ſeruent grauitatem in cunctis, habitu, inceſſu, verbo, & re ipſa, vt omnibus bono exemplo ſint, & Eccleſiæ Dei ornamento. Senum quoque, & qui ad annos quadraginta ſeruierunt, habenda eſt ratio. ſeſſ. 24. c. 12

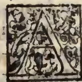
De munere Archidiaconi.


VM Archidiaconus ſit oculus Epiſcopi, declaramus hac præſenti conſtitutione præter ea, quæ mandant ſacri canones, ad eundem in noſtra cathe-

drali ecclesia spectare; celebrare, vel celebrari facere vesperas, officium, & Missam maiorem absente Episcopo, vel eo præsente, & celebrare non valente, in festo sancti Andreæ Patroni ecclesiæ, in vigilia Natalis Domini, officium, Missam maiorem; & vesperas eiusdem diei, vesperas, horas matutinas, benedictionem & dispensationem candelarum in die Purificationis Beatæ Mariæ Virginis: vesperas & matutinas horas, benedictionem, & dispensationem palmarum in Missa in Dominica palmarum; in die Iouis sancti ablutionem pedum pauperum, matutinas, & reliquas horas canonicas in die Mercurij hebdomadæ sanctæ ac alijs diebus sequentibus cum oratione Respice quæsumus: officium, & Missam in die Paschatis Resurrectionis, Sanctißimi corporis Christi: Ac demum ponere mitram & biretum Reuerendißimo Episcopo, eique complanare capillos iuxta ritum in Pontificali: Itemque facere matriculas de omnibus Missis dicendis in Cathedrali ecclesia, vel in processionibus etiam festiuorum dierum, excepta matricula hebdomadæ sanctæ cum distributione Missæ secundæ, & tertiæ feriæ Resurrectionis Domini. Exhibitio vero capparum choristis ad Cantorem referenda est; Declaramus insuper hac nostra constitutione, vt

in vesperis & Missis Beatæ Virginis, & Apostolorum, si Archidiaconus voluerit celebrare tanquam prima Dignitas, non impediatur. Quo abnuente succedat Archipresbyter, & eo nō valente Cantor, vel Primicerius: si Dignitates nequeūt, primus Canonicus. Qui vero alterū deturbauerit, vel contrafecerit punietur prima vice pœna decem lib. ceræ albæ, secunda carceris per duos menses, tertia suspensionis a diuinis.

## Archipresbyteri officium.



AD OFFICIVM Archipresbyteri, quæ est secunda Dignitas in nostra cathedrali ecclesia, spectat monere sacerdotes omnes præter officiales, vt sint cauti in administratione sacramentorum: necnon & ordinem baptizandi iuxta ritum S.Rom.Eccl.retineant. Ad eundem attinet celebrare vesperas, matutinas, & alias horas canonicas, Missam maiorem in festiuitate omnium sanctorum: vesperas, matutinas, & Missam maiorem in processione, in die Commemorationis fidelium, vesperas, matutinas, & alias horas canonicas, & Missam maiorem in die Epiphaniæ, & Circumcisionis Domini, benedictionem, & dispensationem

cinerum feriæ quartæ cinerum; Missam maiorem, & processionem in die Iouis sancti; Missam cũ adoratione crucis in die Veneris sancti, Missam in die Sabbati sancti cum benedictione fontis. Missam, & horas canonicas cum benedictione fontis in die Pentecostes; Rursus mitram pontificalem a sinistris, vt in Pontificali celebranti Episcopo submoueat, curam habeat sacramentorum, vt rite, & recte administrentur, præsertim vt Sacramentum Eucharistiæ qualibet hebdomada feria quinta, qua die fuit confectum renouetur. Insuper Archidiaconus, & Archipresbyter in velatione, & consecratione Monialium comitentur a papilione consecrandam; adducentes illam ad Episcopum in Faldistorio sedentem; tum Archipresbyter leget coram Episcopo supplicationem, & approbationem ad velandam monialem.

## Cantoris Officium.

CANTOR qui in choro est velut rota portans orbem diuinorum officiorum, prainstruere debet sacerdotes circa Missas dicendas, & quæ canenda prædoceat, & cum quibus cerimonijs, denunciet, qui versus; qui psalmi, & quæ responsoria reci-

tanda. Si canendum, si legendum, tam in choro, quàm in processionibus, & exequijs cum exhibitione capparum choristis tantum, Ad eũdem quoq; spectat matricula maioris hebdomadæ, & Missa in sacratissima nocte Natiuitatis D. Item quando in choro sit sedẽdum, standum, genuflectendum, qui dicturi sunt Euangelium, vt ad altare qua decet reuerentia, incedant. Curabit præterea, vt quisque se accommodet canendo non ad voluptatem aurium: sed ad compunctionem cordium, vt diuinæ Maiestatis laudes efferantur in templo, & sua ipsius magnalia: vt qui ea canunt, non tam canere, quàm iubilare videantur, & oblectamento dulcedinis auditorum animi excitentur ad diuinas laudes. Qui vero contrahendo, vel protrahendo vocem confusionem & tumultum induxerint, si moniti non desistãt, confundantur, & tandem de choro eiiciantur: Studeat quoque Cantor, vt pridie sequentis festi imponantur clerico lectiones, & responsoria dicenda pro die sequenti, vt is bene videat, & meditetur, ne audientibus scandalo sit, & risum, vel potius derisum inducat: Qui obedire neglexerit a Vicario nostro puniatur.

Rabanus lib. 2. de inst. cle. cap. 48.

De Archipresbyteris, & Cantoribus Terræ Ferenti, & Spinazolæ nostrę diœcesis.



AD TOLLENDAS simultates & scandala, quæ inter nostros clericos nimio præcedētiæ studio excitari possent, hac nostra constitutione declaramus, Archipresbyteratū, & Cantoratum tam in ecclesia Spinazolę, quàm Ferenti esse & fore Dignitates: Archipresbyteratum tamen primum locum habere tam in ecclesia & in choro, quàm etiam in processionibus. Vt ergo sunt Dignitates alijs pręcedentes, ita volumus eos signo aliquo exteriori ab alijs decerni, nempe, vt Archipresbyteri, & Cantores prædictarum ecclesiarum tam Spinazolæ, quàm Ferenti de cætero vtantur in ecclesia, & in processionibus almutio siue caputio, quo vtuntur Dignitates, & Canonici in nostra cathedrali ecclesia. Idem quoq. dicimus de Rectore S. Marię Terrę Ferenti. Nam & ipse cum sit Dignitas, & primum locum habeat in sua collegiata ecclesia: ita rationabile est, vt alijs presbyteris cognoscatur præeminere. Cum vero eum contigerit vel in processionibus, vel alia de causa ad ecclesiam S. Nicolai accedere, declaramus illum habere locum post Dignitatem Cantoratus, nisi forte honoris gratia ad

superiorem locum admitteretur. Ad Archipresbyteros dictarum ecclesiarum, spectat absente Reuerendissimo Episcopo; vel eo præsente, & non celebrante Missas omnes Pontificales celebrare tam in diebus Paschatis Resurrectionis, quàm etiam Natiuitatis Domini; benedictio, & distributio palmarum, & candelarum; impositio cinerum super capita fidelium feria quarta Cinerum, ablutio pedum pauperum in Cœna Domini, portare Sanctissimum Sacramentum ad sacrum sepulcrum; officium Sabbati sancti; portare Sacramentum in solennitate Corporis Christi; ordinare processiones ad præstitutũ locũ, corrigere ab ea parte chori vbi ipse maneat, errata & lapsus, ex altera parte Cantor, vel etiam seniores capituli vbi occurrat. Rursus, vt Missæ, & diuina officia dicantur per ordinem, vt reuerentur seruetur Sanctissima Eucharistia, atq. etiam, vt renouetur qualibet feria quinta. Qui cantare Euangelium debeant solennibus diebus, quis pulsare campanulam ad excitandum populum, quis ad eum conuocandum in Quadragesima, in Aduentu, & alijs prædicationis temporibus. Cantores vero dictarum ecclesiarum sedebunt a sinistris in choro in primo subsellio, qui absente Archipresbytero ordinabunt vesperas, & alia officia. Sed Canto-

re abſente antiquior eccleſiæ ſupplebit: Ordinabunt coriſtas, qui debeant cantare & ſeruire ſacerdoti & altari: celebrante Archipreſbytero decernet cantor quis cantaturus epiſtolam, Pſalmos, antiphonas, & reſponſoria, tam in Eccleſia, quàm in exequijs, & ſuffragijs defunctorum. Quis ſtolã accipiat & abſoluat officium. Cæterum mandamus ad meritum ſalutaris obedientiæ, & ſub pœna lib. centum ceræ albæ pro qualibet vice, ne quis præſumat deturbare officium alterius Si vero moniti non deſiſtant, punientur alijs pœnis grauioribus,

## De Preſbyteris in pago Maſcheti noſtræ diœceſis.

PRESBYTERI qui in pago Maſcheti viuunt Græcorum more ſine more, teneantur de cætero docere populum, cuius ipſi curam ſuſceperunt. Spiritum Sanctum a Patre Filioque procedere: nec non ignem purgatorium reperiri, quo animę ibi exiſtentes purgantur, & fidelium ſuffragijs. potiſsimum vero acceptabili altaris Sacrificio iuuantur. Si quis aliter dogmatizare præſumpſerit grauiter punietur.

Concil. Floren. ſub Eugenio iiij.

Conc. Trid. ſeſſ. 25.

Man-

Mandamus insuper sub pœna decem lib. cerę albæ: Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum qua decet veneratione custodiri in tabernaculo argenteo simul radiante auro: intus vero circumamicto mundisima Syndone, cũ lampade accesa perpetuo. Tum vero ad ęgrotos deferatur cum alio vase argenteo accensis luminibus, vt decet, sub pœna pro qualibet vice xxv. lib. cerę albę mox confraternitati Corporis Christi eroganda.

## Primicerij officium in choro, & in ecclesia.

AD Primicerium spectabat olim tota Cantorum schola ab Hilario Papa instituta, & a Gregorio magno restituta: cuius opera optimi iuuenes selecti in cantu, lectione sacrorum librorum, & optimis moribus instituebantur, docuitque Sanctissimus Pontifex Gregorius Romanum cantum, & scholam, atque etiam primicerium instituit. Qui in cathedrali nostra ecclesia inter Dignitates quartum obtinet locum; & Cantore absente chori disciplinam sustinet & moderatur: sunt enim Cantor & Primicerius quasi quædam columnæ totum fere horarum, & diuinorum officiorum pondus su-

Bibliothecarius i vita Hilarij Papæ. Io. Diac. in vita S. Greg. Papæ lib. 2.

stinentes. Ad Primicerum quoque spectat tam prædicationis tempore, quàm alijs temporibus; tum maxime ad horas canonicas ordinare, vt campanæ & tyntinabulum in hebdomada sancta opportune pulsetur. Insuper celebranti Episcopo præintonabit primam antiphonam, & ad Magnificat, ceroferarios quoque præordinabit, turibularios, mitram, bacculum pastoralem, & librum deferentes: Subdiaconos etiam præmoneat, vt Epistolam ante videant, quàm cantent.

## Punctatoris Officium.

PVNCTATOREM eiusmodi esse opportet, vt in eo sit maxima fides & religio; is enim non hominis, sed Dei exercet officium: ideo non dolo, sed bona fide puncta colligere debet, vt illi soli expungantur, qui iure pungendi sunt: ne forte in partitione violetur mutua Charitas; & propterea punctatores instituendi erũt per secreta suffragia. Sicut etiam Procuratores Capituli, qui iurabunt in manibus nostris, vel Vicarij nostri fore in suo munere obeundo diligentes, qui studiose explorent, & in libro punctationum notent omnes quicunque ij fuerint. Quod si deliquisse depræ-

henſi fuerint à Vicario noſtro ante tempus deponantur, & alij magis idonei ſubſtituantur.

## Sacriſtæ officium.

SACRISTA debet in primis decorem domus Dei diligere & amplecti; vt munditiæ nitoriq; conſulens omnia ad Miſſæ ſacrificium opportuna munde, & pure in ſacrario ſeruet, ſicut tantō cōueniūt miniſterio. Miſſam ipſe celebrabit in aurora: paramenta non adhibeat pro ornandis ſedibus, muris, vel capellis, ſed in eum ſeruet vſum, ad quem ea ipſa inſtituta ſunt, mutanda ſemper pro temporum varietate. Ea vero quæ ad quotidianum vſum adhibentur, diligenter quolibet Sabbato perquirat, & ipſorum reſtaurationem nobis referat, vel procuratori noſtro. Ter in die pulſet Aue Maria iuxta decretum Calixti tertij. Peregrinū Sacerdotē ex decreto Sacri Concilij ad celebrandum non admittat abſque litteris dimiſſorijs, & noſtra, vel Vicarij licentia. Aquam benedictam ſingulis hebdomadis, vel etiam ſæpius, ſi opus erit, ipſe renouet. Seſſ. 23. c. 16.

## Celebraturi Missam.



QVI Missam celebraturi sunt, vt sibi, & alijs efficacius prosint, frequentius cum opus fuerit, contritione præmissa peccata sua confiteantur. Nullus præoccupet locum ijs, qui prius venerunt, nisi vrgente necessitate: sed simpliciter, prout quisque accesserit se paret cum charitate, & ordinate egrediatur Missa precedente nondum completa.

## Quàm religiose debent Sacerdotes se disponere ad Missæ celebrationem.



A CHRISTO IESV Sacramenta ad hæc instituta sunt, vt nostrarum infirmitatum sint medicinæ: Idcirco præcipimus omnibus, & singulis in dignitate constitutis, Canonicis, & Mansionarijs, necnon, & alijs nostræ diœcesis sacerdotibus, quatenus non obstante ecclesiæ nostræ laudata celebrandi consuetudine, constitutione, & tabulæ obligatione, quàm sæpe (quanta maxima fieri potest interiori cordis munditia & puritate) sacra facere debeant. Meminerint ex Concilij Trid. decreto singulo Dominico die, & alijs quoque festis diebus ce-

Sess. 23. c. 13.

le-

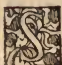
lebrare debere, frequentius vero, qui curam animarum habent.

De his quæ seruatur in noua Missa.

SI OCCVRRIT, vt noua Missa celebretur, quæ tamen celebrari nõ debet absque nostra, vel Vicarij nostri licentia in scriptis. Si sacerdos Venusinus extiterit, nolumus ipsum sacra facere, nisi prius ceremonias in nouo Missali Sanctissimi Pij V. iussu edito optime, atque adamussim callueris; et coram Vicario nostro, siue ceremoniarum magistro semel ad minus sui periculum fecerit. Si vero diœcesanus fuerit a Vicario foraneo. Ad oblationes autem, quę fieri solent, non offerant populo patenam sacram, vel manus deosculandas, vel capitis coronam tangendam, sed, vel crucem, vel Crucifixi exiguam imaginem. Cantiones & soni reijciantur. Prandia quoque omnia dãnamus, & reijcimus, & quicquid attinet ad mercedum conditiones, & pacta, quæ a simoniaca labe, vel certe a turpi quæstu non longe absunt. Conc. Trid. sess. 22.

## Quid in Missa Sacerdotes, & ministri agere debent.

Heb. 5. a



ACERDOS, qui, vt ait Apostolus, ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in ijs quæ sunt ad Deum; vt offerat dona & sacrificia pro peccatis; quibus Deum propitium reddat. Sacra facturus omnibus conscientiæ suæ latebris diligenter excussis, alijs ceremonijs non vtatur, quàm quæ ab Ecclesia Romana approbatæ sunt. Sic namque qui Missam audituri conuenerint ad Dei laudes facilius excitari poterunt.

## Subdiaconi & Diaconi quoties & quando Sanctissimum Sacramentum sumere debeant.



LERICI si debitā ætatem habeāt, Subdiaconi, & Diaconi primo die Dominico cuiuslibet mēsis & festis

Sess. 23. c. 14 solemnibus ex decreto sacri Concilij Tridentini cōmunicent: Die vero Iouis maioris hebdomadæ religiosi & Clerici omnes, qui non celebrabunt Missam, teneantur communicare in nostra Cathedrali in Missa solemni.

## Quomodo ſe ad altare habere debeant.

SINT ATTENTI & diligentes in miniſterio Miſſæ: neque aliquem actum admittant, quo poſsint inducere aſtantes ad riſum. Non ponant ſuper altare ſua bireta, vel ſacerdotis cui ipſi inſeruiunt, id quod ſane indecorum eſt, ſed illa affigant clauo ad hoc parato. Clerici cum altari deſeruiũt ſemper ſuperpelliceo vtantur, donec ſacra fiunt, & diuina celebrantur: oculos non circumquaque vertant ad omnem leuitatem, qua aſtantes pios offendere poſsint; et dum Chriſti corpus eleuabitur cum cereis accenſis & campanulæ ſono populum ad illud adorandum excitabunt.

## Scribantur nomina celebrantium a Sacriſta.

SCRIBENDA QVOQVE ERVNT Sacerdotum celebrantium nomina, vt intelligamus ſi Dignitates, Canonici, Manſionarij, Capellani, & reliqui Clerici ſuo officio defuerint: vel non accedentes ad eccleſiam, vel in ea non perſiſtentes, & celebrantes ſicut tenentur & decet fideles Dei miniſtros. Nempe ob tam graue animarum opus, quo ipſi præmuntur non ſolum cæteris

ſingulari exemplo eſſe debent, ſed cum pietate & religione animabus medelam ſubminiſtrare debent. Hortor eos, qui celebraturi ſunt, vt quæ vel dicturi, vel recitaturi ſunt antea perlegant, ne incaute vel puſillum errorem incurrant.

De modo manendi in choro, & de cæremonijs ibidem exhibendis.

LOCVS DIGNITATVM in choro ita diſponitur, vt a dextris Epiſcopi ſit Archidiaconus oculus Epiſcopi: quem poſt ſequitur Cantor poſitus ad regendum diuinum officium: A ſiniſtris vero Archipreſbyter; prope eum Primicerius, cæteri vero Canonici ſequuntur iuxta illorum primogenita, vt quiſque ſuum locum retineat. Cum in matutinis auditur vox illa, qua Eccleſia vtitur quaſi tuba. VENITE EXVLTEMVS DOMINO, protinus omnes ſurgant; ita quoque fieri debet in tribus Canticis, BENEDICTVS, MAGNIFICAT, NVNC DIMITTIS. Et cum auditur illud. VERBVM CARO FACTVM EST, Flectatur vtrumque genu, ſicut ad ea. Deus homo factus eſt: Te ergo quæſumus tuis famulis ſubueni, o ſalutaris

hoſtia,

hoſtia, o Crux aue ſpes vnica, Tantum ergo Sacramentum. Nos quoq. qui sãcto tuo, Christe redemptor omnium, IESV noſtra redemptio, IESV corona celſior, IESV redemptor omnium, Veni Sancte Spiritus, O lux beata Trinitas, Aue Maris ſtella, O glorioſa Domina, Salue Regina, Aue Regina, Alma Redẽptoris. Cum vero celebratur Miſſa conuentualis ſint omnes attento animo ad diuina, quæ peraguntur myſteria: nec aliud officium priuatum dicant ſub pœna vnius carolini pro qualibet vice. Procul a choro ſint ocioſi deſides, muti, loquaces, colloquia vana, riſus, non ibi teneant pileos, vel chirothecas: ſint in habitu decenti, & honeſto cum ſuperpellicio. Dũ eleuatur ſanctiſſima hoſtia genuflexi maneant vſque ad communionem incluſiue, vt quiſq. ſpiritualiter communicet cum celebrante.

De Cæremonijs in eccleſia.


ÆREMONIÆ ſunt ſacri ritus, flores deuotionis, religionis inſignia & ornamenta: quæ Chriſtianam religionem ſequuntur, ſicut vmbræ corpora; vnde non ſolum modicam vim habent ad permouendos animos ad diuinarum rerum con-

templationem, & ad Christianam religionem excitandam: quippe cum sempiternam diuinorum beneficiorum memoriam præferant; sed etiam omnem ammouent superstitionem, & vanos ritus. Si tamen ab Ecclesia approbatæ ac frequenti & laudabili vsu receptæ fuerint.

### Parochi diebus Dominicis & festis Cathedralem ecclesiam non deserant.

PAROCHI quibuscumque diebus Dominicis & festis se ad cathedralem ecclesiam cum superpelliceis conferant: neque inde discedant occasione inseruiendi parochiali ecclesiæ, nisi completis horis matutinis, & primis, sub pœna vnius tareni pro qualibet vice: deinde Missæ maiori intersint factis debitis interuallis vnius horæ cum dimidia. Neque vllum officij genus prætermittant, quo fidelem populum erudiant ad pietatem, Deique cultum excitent. Demum, vt a terrenis cogitationibus ad cælestium rerum amorem reuocent, pueros singulis Dominicis diebus Christianæ religionis fundamenta doceant. Insuper hortentur suos subditos, vt communibus eorum sumptibus comparetur pallium, quod mortuo imponi solet, idq. omnibus in funere gratis commodetur.

Pa-

## Parochi quomodo se habere debent ad suos subditos.

SICVT in militia instructa ad pugnam sunt multi Duces. Ita quoq. in ciuitate bene ordinata sunt parochiæ, quasi variæ classes, & exercitus per vexilla, & signa militaria ex ipso sacerdotum numero distincta, vt vnusquisq. rudimenta fidei, quæ a nemine ignoranda sunt, perdiscat. Quod vt commodius faciant, habeant librum, vt omnium animarum in sua parochia memoriam perennem assequantur, habeant quoq. curam infirmorum, & nobis eorum nomina significent, vt illis verbo, & opere consolemur, Ad confusionem vero fraudemq. tollendam prohibemus, ne in administrandis Sacramentis se ingerãt in aliena cura, nec proprios limites trãsgrediantur, aut quemquã absq. proprij curati facultate ad confessioné, vel ad cõmunionem in suam parochiam recipiant. Debent iuxta sacri Cõcilij decretũ singulis diebus & festis solemnibus aliquid ad eruditionem & Ecclesiasticã disciplinam Populo annuntiare, præsertim quod abstineant temporibus prohibitis a carnibus & laticinijs, & pro sua & plebium capacitate pascant salutaribus verbis. Sess.v. c. 2. & sess.24. c. 4.

Qui-


DEBENT PAROCHI firmiter tenere & amplecti doctrinam & fidelem sermoné, potentes quidem in doctrina sana exhortari, & eos qui contemnunt reuincere. Et ne eos errare cum suo & aliorum detrimento cōtingat. In legendis libris non sequantur priuatum iudicium, sed Ecclesiæ, quæ est columna & firmamentum veritatis. Itaque habeant sacrorum librorum si non copiam, certe necessarium delectum. His vero libris sine periculo animarum vti poterūt videlicet, sacris Biblijs vulgatæ ęditionis ex decreto Concilij Tridentini, Cathechismo Romano, Computo Ecclesiastico, Rationali diuinorum officiorum, Cathena aurea Sancti Thomæ super quatuor Euangelia, Gabriele Biel super Canone, Angelica, Armilla, & Nauaro; in quibus diurna nocturnaque lectione pascantur, ac fidei admiratione, atque etiam delectatione reficiantur animi, & sursum paulatim ferãtur ad diuina contempláda. Animaduertant quoque parochi, quod debent esse parati omni poscenti rationem de ea, quæ in illis est, fide: Et, vt periti medici valeant opportuna medicamenta infirmis exhibere, sępenumero percurrant sedulo Indicem librorum

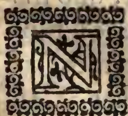
prohibitorum, vt a perniciosis & peregrinis codicibus, quibus doctrina impura cõtinetur, abstineant.

Abusus omnes tollantur omnino.



BSERVENT pręterea parochi, ne quis in sua parochia vtatur Sacramẽtis alia ratione, nisi ad eum vsum ad quem ipsa instituta sunt. Denũtientur suspecti de hæresi, vel sortilegi, vel hæreticis adhærẽtes. Itemq. vsurarij, blasphemi nõ curantes venire ad veniam & viam salutis: scãdalosi, insidiosi, incorrigibiles. Concubinorum quoq; & adulterorum nomina scripta nobis, vel Vicario nostro exhibeant, vel, si qui eorum per annum in excommunicatione insorduerint. Obseruẽt insuper maleficos, & superstitiosos, vt peruersi condignis pœnis corrigi valeant, & profligata omni superstitione & vano cultu nõ amplius vtres veteres, sed noui facti ad nouum illum hominem Christum IESVM pertineant.

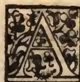
De vanis & superstitiosis obseruationibus.



VLLVS audeat consignare infantes superstitiosis signis & characteribus sub pœna carceris: Herbarum quoq; abusus colligendarum

in Natali Domini, & S. Ioannis Baptistę tollatur omnino: nec vlla fides adhibeatur ouo in die Ascensionis Domini, vel in Parasceue nato. Qui secus fecerit punietur arbitrio.

## De aqua Sabbati sancti.



QVA fontis baptismalis ipsa die Sabbati sancti solenni ritu benedicta: quæ tot mysterijs ab Ecclesia sancta perficitur, non extrahatur ad aliũ vsum, nisi ad quē ipsa instituta est. Præcipimus quoque ex decreto sacri Concilij Lateranensis, ne in alijs ecclesijs secularium, vel regularium pulsentur campanæ, nisi dato signo ex nostra Cathedrali.

Sub Leone x sess. xj.

## De Baptismo.



APTISMVS, qui est ianua cœli, & thesaurus diuitiarum gratiæ Dei; eo diligentius intima animi pietate & externo cultu ac veneratione tractandus, ac percipiēdus est, quo magis saluti nostræ est necessarius. Quare si mortis instet periculum, vbi non est sacerdos, laicus baptizare potest; immo & mulier absente viro. Non tamen præsumant obstretices ba-

ptizare domi intra domeſticos parietes ſi poſſunt habere copiā ſacerdotis, vel viri alicuius. Is vero qui baptizat naturali tantum aqua vtatur, & his verbis formatis diſtinctéq. prolatis; Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, Amen. Ex his duobus conſtat Sacramentum Baptiſmi. Cuius beneficio conualeſcit homo ille vetus, quem ſemiuiuum reliquerunt latrones inter Hieruſalem & Hierico. Fontes vero baptiſmales in parochialibus eccleſijs ob populi infrequentiam minus celebres ad Cathedralem noſtram tranſtulimus, vt maiori cultu, ornatuq. pro rei ipſius ſanctitate ſalutare hoc regenerationis Sacramentum ſancte grauiterq. miniſtretur.

Baptizatorum, ac Patrinorum nomina a parocho in libro conſcribantur, quorum ſempiterna memoria & recordatio firma ſit.

CVRABIT Parochus, vt infans baptizetur ante octo dies: cuius nomen præſcribet in libro, quem diligenter & fideliter cuſtodiet: ſimulq. adnotabit patris ac matris, necnō compatris, commatriſque nomina, cognomina, patriam, diem, menſem, & annum adminiſtrationis huius Sacramenti: demum, an ba-

ptizatus ex legitimis nuptijs procreatus sit:nobisq. vel Vicario nostro quotannis præsentet. Formam vero baptizandi obseruabit iuxta ritum Romanum, nihil addens, vel detrahẽs, videlicet.

Al Nome sia di Dio.



O N. Rettore della Chiesa di S. N. ho battezato A.figliuolo di B. & C. secondo il rito della Santa Romana Chiesa. Et e stato tenuto al sacro fonte da D. E. del tal parentado questo di, mese, & anno. Et quando per altra necessita fosse stato battezato in casa questa forma sottoscritta alli del mese dell'anno N. figliuolo di N. & di N.sua consorte essendo stato prima battezato in casa per necessita da N.fu presentato alla Chiesa & li furono giunte l'altre solennita da me N. allequali venne N. per compare.

Vitentur compotationes, quæ apud parentes seu affines baptizati fieri solent.



D TOLLENDOS abusus,qui in dies conualescunt, & vires maiores acquirunt conuiuia,&compotationes,quæ apud parẽtes, seu

affi-

affines baptizati indecore fieri solent, vitentur omnino tam a laicis, quàm a clericis sub pœna vnius ducati mox ad pios vsus erogandi, & alijs pœnis arbitrio nostro.

Patrinorum numerus in Baptismo.

SACROSANCTA Tridẽtina synodus decernit numerum compatrum, & commatrum, hoc est, virum tantummodo, aut fœminam tãtum, vel simul vtrumque; Clerici vero ad tollendam omnem leuitatem, & suspicionẽ nullo modo fiant compatres. Sess. 24.

Parochus quid patrinos admoneat.

PAROCHVS monere non desinat affinitatem ipsam, quam inuicem compatres, & commatres contrahunt, simulq. cum baptizato & cum parentibus eius. Ex quo fit, vt matrimonium inter se contrahere nequeat, & contractum dirimatur. Admoneat quoque eos qui fuerint aliqua Ecclesiastica censura detenti, seu eo anno sacram communionem non acceperint, ad creaturam baptismati offerendã

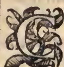
minime recipiendos, fideleſque omnes hortetur, vt ad tantum Sacramentum qua decet veneratione & humilitate ſemper accedant.

## De vaſis oleorum.



ASA in quibus olea ſancta aſſeruãtur ſint argentea, vel ſaltem ſi facultates eccleſiæ nõ ſuppetunt, ſtannea bene cooperta, & cum ſua inſcriptione olei, ne confuſio generetur errorq. ſuccedat, vt vnum pro alio adminiſtretur. Item in loco honeſto & decenti reponantur. Quemadmodum nos aptari in ſacrario fecimus, ſitque vas olei infirmorum omnino ſeparatum ab alijs; ſint quoque vaſa omni macula expurgata, ſub clauibus fideliter cuſtodita.

## De Sacramento Confirmationis.



ONFIRMATIONIS Sacramẽtum, qua admirabili Dei gratia facti hæredes, & cohęredes IESV Chriſti in tutelam Spiritus ſancti recipimur, vt ſacramentali virtute roborati, pugnemus ſtrenue aduerſus principes tenebrarum harũ: non ab alijs quàm ab Epiſcopis conferri poteſt; Nã Chriſtus tunc inſtituit quando in die Pẽtheco-

ſtes illud Apoſtolis ſuis contulit præcipiens, vt ab eis, ſuiſq. ſucceſſoribus, qui ſunt Epiſcopi, populis conferatur. Idcirco cum contigerit in noſtra Cathedrali eccleſia illud cõferri, debet, dignior Capituli curare, vt omnia neceſſaria diligentiſsime præparentur, & fiant. Primum ſane vt videatur, ne qui alias hoc Sacramentum ſuſceperit, iterum ſuſcipiendum ſe præſentet; Nec aliquis præterea admittatur huius Sacramenti compater, niſi prius ipſe hoc Sacramento fuerit obſignatus. Excludantur inſuper excommunicati, & enormi publicoq. peccato obnoxij. Adulti verò ante huius Sacramenti ſuſceptionem peccata ſua confiteantur. Pueri ſeptem annorum numero minores ad illud non recipiantur. Monemus ſerio parentes, vt dũ eorũ nati in dies ætate creſcunt, in memoriam redigant confirmationis Sacramentum illos nondum accepiſſe: ne hoc Sacramẽtum ex obliuione ſiue potius negligentia reiteretur. Præſtituatur liber, in quo nomina & cognomina confirmatorum & compatrum exarentur. Quoties vero cõtingit Sacramentum hoc in Cathedrali noſtra eccleſia adminiſtrari, volumus omnes parochos intereſſe, vt ipſimet eorum nomina ſcribere poſsint.

De

POENITENTIA est opportunū vitæ remedium, quo in peccati seruitutem & demonis potestatē lapsi soluuntur, & Deo reconciliantur. Pœnitentia enim omnibus lapsis necessaria est. Quare monemus confessarios omnes eos scilicet, qui a nobis approbati sunt, vt omni studio, patientia, & charitate ad conscientias peccatorum expurgandas & exonerandas incumbant, scientes animarum regimen esse artem artium. Ne vero in casus, qui sibi in dies offerri possunt illabantur, præcipimus vt libros optimos secum habeant, quos antea adduximus, & approbauimus. Mandamus insuper, vt semel in hebdomada congregentur, in qua congregatione duas quæstiones excutiendas proponant; ex quo animarum negocio plurimum profecturos censemus. Quæstionum vero resolutiones, si consentaneum videbitur, nobis vel Vicario nostro generali præsentari volumus.

De Pœnitentiarijs.

VBI maius periculum intenditur: ibi, vt S. Greg. scribit, plenius est consulendum. Quare vt animarum salu-

ti ſalubriter conſulatur duos pœnitentiarios in Cathedrali noſtra decernimus, qui officium ſuum ſollicite, & aſsidue præſtent: neque aliud intendant niſi munus ſuum exercere pro gloria Dei & ſalute animarum.

## Quo loco, & qua hora confeſsiones ſint audiendæ.



ONFESSIONES extra ecclesiam non audiant confeſſarij, niſi in cauſa ægritudinis, vel ex ſpeciali noſtra vel Vicarij noſtri facultate. Inter pœnitentes vero & confeſſarium ſit tabella, vel crates ferrea, vt audire & audiri liceat, videre & videri non liceat; vel lamina perforata media, quæ mutuum aſpectum prohibeat, auditum nihil impediat.

## De confeſſarijs.



ONFSSARIORVM nomina præſertim regularium in tabella quolibet anno innouanda deſcribi præcipimus, & in noſtræ cathedralis ſacrario palam affigi.

## Quid facere teneantur confessarij.

CONFESSARII exercitatos habere debent ſenſus ad diſcretionem boni & mali. Qui integri ſint moribus, & vita, debentque imprimis pręmonere ſuos pœnitentes, ne vſque ad maiorem hebdomadam prorogent ſuas confeſsiones; tunc enim ob maxima diuinorum officiorum impedimenta pœnitentium ac ſacerdotum conſcientijs minus ſatisfieri poteſt. Satius quoque ac tutiusforet ſi ſæpe ac ſæpius intra anni curriculum ſanctum pœnitentiæ, ſanctiſsimumq. Euchariſtiæ Sacramentum frequentarent. Præſertim prægnantes, ſenio confecti & infirmi. Caueāt cōfeſſarij ne aliquid petant in cōfeſſione, vel extorqueāt a pœnitentibus pecunias ſub pœnis arbitrio noſtro ſeruatis: neq. ſibi vſurpent abſoluendi auctoritatem, quam non habent in caſibus Sanctiſsimo Domino Noſtro, & Epiſcopis reſeruatis, ſub pœnis ſuſpenſionis, & alijs pœnis arbitrio noſtro pro modo culpæ, & qualitatis ſcandali infligendis.

Con-

Confessarij regulares.

SCIANT Regulares, quorum priuilegia suscipimus,& perpetuo veneramur, ex decreto sũmi Pont. Greg. XIII. congregationis Illustriss. Card. & sacri Concil. Trid. decisum fuisse. Ex facultatibus per Maremagnũ, vel per alia priuilegia Regularibus concessa, factam eis non esse potestatem absoluẽdi in casibus sibi ab Episcopo reseruatis.

Confessarius quàm caute procedere debet in examinandis pœnitentibus.

ILLVD maxime curare debent confessarij, vt pœnitentes ante confessionem suorum peccatorum recitent orationem Dominicã, Salutationẽ B. Virginis, & Symbolum Apostolorum. Quibus maxima temperantia maximumque iudicium adhibendum erit, dum examinant pœnitentes, præsertim pueros & puellas: nam, vel cogitarunt ea, quæ proponuntur, vel certe timore & rubore ductæ grauiora scelera subticent. Nullius peccata palpent, nullius dissimulent, ne sua

ipſorum culpa efficiantur participes alienorum delictorum. Concubinarios, vſurarioſque, ſeu aliquo pacto aliena retinentes poſt primam abſolutionem iterum nō abſoluant, niſi reſipuerint, & pro viribus prius ſatisfecerint. Caueant in primis ne veluti Giezi leprā alienam mundantes, ipſi leproſi fiant; ideo a pœnitentijs pecuniarijs abſtineant, & ſi quæ fuerint impoſitæ, ne ſibi aut eccleſijs ſuis attrahantur. Qui vero in his deliquerit, ſciat ſe auctoritate ligandi atque ſoluendi ſuſpenſū eſſe, aliaſque iuxta ſui ſceleris qualitatē pœnas daturum.

## Sigillum Confeſsionis.



NEMINEM SANE tam impudentem tamque fore impium credimus, qui reuelaturus ſit ea, quę in confeſsione ſacramentali detecta ſunt, cum illa ſub ſigillo ita clauduntur, quæ non tantum taciturnitatem ipſam præſeferant, ſed omni loquutionis ſuſpicione careant. Alioqui grauiſsimas Canonum pœnas, quas illis minamur, incurrent.

Contra falſos pœnitentes.



ONGA IN PECCATIS MORA, & diu prorogata cõfeſsio in cauſa ſunt, vt homines ſe expedire neſciunt, Ideo Paſchali tempore quiſque habeat ſuam ſchedulam; quòd confeſſario alicui de licẽtia ſui parochi ſua peccata confeſſus eſt; Qui eũ audierit, & abſolutionis fidem faciat. qui ſecus fecerit, pœnis arbitrio noſtro mulctabitur. Præcipimus parochis ſub pœna ſuſpenſionis a diuinis officijs, ne abſoluant publicos, quos nouerint, peccatores, niſi viderint in eis aliquod ſignũ veræ & nõ fictæ pœnitentiæ, neque eos ad communionem admittant ſine firmo propoſito proficiẽdi in melius. Seſſ. 24.

Abſolutionis forma qua vti debent confeſſarij, ne pro cuiuſque voto varietur.



ISEREATVR TVI omnipotens Deus, & dimiſsis omnibus peccatis tuis perducat te ad vitam æternam. Amen. Indulgentiam, abſolutionem, & remiſsionem omnium peccatorum tuorũ

Idcirco inuigilet ſacriſta noſtræ Cathedralis ecclesiæ, vt Sanctiſſimi Domini Noſtri Corpus in exculptis intuſq. & foris ornatis tabernaculis, argenteaq; pyxide continuo ſeruetur: innoueturq. qualibet hebdomada feria quinta, eo inquam die, quo primum a Domino N. IESV Chriſto confectum eſt.

De Lampade accenſa ante ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum.

LAMPAS accẽſa ſemper ardeat ante altare Sanctiſſimæ Euchariſtiæ, tum ob ſingularem reuerentiam ſacramẽti: tum etiam, vt ingredientes eccleſiam, ſciãt vbi nam primum adorare debeant. Quare ſi extincta lampas vnquã reperiatur, ſacriſta mulctabitur arbitrio noſtro.

De modo adminiſtrandi Sacramentum Euchariſtiæ.

SACROSANCTA Euchariſtia res eſt per ſe ſe tota plena maieſtate. Idcirco, vt rem tantam populus intelligat, præcipimus, vt parochi cũ

eam exhibent populo, viros a mulieribus (ſi commode fieri poſſit) ſeparent, apponentes eis ſcamna oblonga mantili cooperta. Et præter luminaria aderit Clericus cum ſuperpelliceo ac vaſe illos purificandi gratia, qui communionem receperunt. Quod vas ſi argenteũ vel vitreum fuerit, formam non ſeruet calicis, ne rudes exiſtiment ſe ſub vtraque ſpecie recepiſſe, & illud poſtea in ſacrario reponatur, nec alia in re aut miniſterio vnquam vtantur.

## Diſcumbentium modus.

HORTAMVR omnes Chriſtifideles, qui Sacramentum Euchariſtiæ recepturi ſunt, vt eo ſaltem tẽpore ad illud humili habitu accedant. Viri ſine armis, fœminæ ſine fuco vanis omnibus poſthabitis, & capite ſemper velato.

## Quando pueris adminiſtrandum eſt Sacramentum Euchariſtiæ.

ILLVD porrò ſuper omnia obſeruandum eſt, vt cum pueris adminiſtratur hoc Sacramentum, examinandi ſunt diligẽter, qua conſcientia, animi pie

tate & religione sint, antequam hoc Sacramētum recipiant; instruendiq. sunt quæ & quanta sit vis, & dignitas altissimi huius Sacramenti, & quot beneficia ex eo accepturi sint, antequam ad tanti Regis mensam admittantur.

Parochi non recipiant alienos in suam parochiam ad Eucharistiam.

PAROCHVS, vt tuta consciētia illos communicare possit, neque suspectos habere cogatur, confessionis, & absolutionis fidem requirat, & videat. Mandamus quoque ne quem recipiant in suā parochiam ad communionem: Præcipientes sacristæ nostræ Cathedralis ecclesiæ, ne quē etiam alterius parochiæ ad communionem admittat, eorū nomina ad nos fideliter transmittet post Pascha, qui tempore Paschatis ad tantum Sacramentum accedere neglexerint.

Modus deferendi Sacramentum Eucharistiæ ad ægrotos.

SACROSANCTA Eucharistia nō deferatur ad infirmos, nisi summa cū reuerentia, nec aliunde quàm ex ec-

clesia nostra, neque alia ratione, nisi, vt ægroti communicent, idq. seruato ordine: nam in primis pulsetur cãpana, vt sonitu præmoneat confratres societatis sanctißimi Sacramenti; & hoc de mane: in die vel sero nũquam deferatur, nisi vrgente necessitate. In quo parochi vigilabunt scire quomodo ęgroti se habeant, & quãdo periculum immineat. Itaq. sacerdos cum pluuiali & velo super humeros, sub vmbella seu baldachino per quatuor viros, aut clericos deferenda qua decet religione & pompa; præeunte cruce, & luminibus. Sacerdos cum omni reuerẽtia & honore, vultu demisso ante pectus duas Sacramenti particulas, vel plures (si opus fuerit) in tabernaculo deferat. Quarum alteram ministrabit ægroto, cum altera vero eodem cultu & religione cereis accensis ad ecclesiam reuertatur: & benedictione data adstantibus notificet quas illi ex eorũpia actione indulgentias assequuti sunt. Quod si longius, aut per difficiles calles sacrosanctam Eucharistiam deferri contigerit, particulam vnam sat erit habere, clerico cum tintinnabulo præeunte, quo gentes ad Christum adorandum & comitandum excitentur.

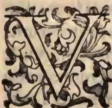
Appen-

Appendix.



NON debet per quemlibet sacerdotem deferri, sed per parochum, in cuius vicinia iacet infirmus. Quo legitime impedito, per aliquem ex curatis. Cera vero quæ datur ad illuminandam sacrosanctam Eucharistiam a confratribus non adhibeatur in alium vsum: neque etiam ad funera, vel ad exequias confratrum: sed ad hunc solum religiosum vsum perpetuo asseruetur.

De modo præparandi se ad orationem quadraginta horarum.



VT DEI laudes vbique resonent, in oratione quadraginta horarum loci prius habenda est ratio, vt in ecclesia. Locus præpolitus, elegãs, atque ornatus aptetur: deinde Sacramentum in vase transparenti, seu vitreo tabernaculo in medio altaris collocetur, & substrato mũdissimo corporali tabernaculum velo serico cooperiatur: Tunc capellanus aliusue sacerdos alternatis vicibus ibi cum superpelliceo, & stola præesse poterit, vel absente sacerdo-

te duo ad minus pij confratres cum suis tunicis deuote semper adsint, ne Sacramentum absque piorum custodia relinquatur. Mulieres nō pernoctent ibi orando, sed die tantū, & quoad fieri poterit, semper a viris separentur.

De Sacramento ordinis.



VM publicæ ordinationes habendæ erunt, proximiori dominico die omnes tam in dignitate constituti, quàm Canonici, & parochi omnes pro nobis orationes habebunt, vt nos Spiritu sancto illustrati eos promoueamus ad ordines sacros, qui Christiana pietate florent; qui sibi, & alijs prodesse possint; nam clerici sunt adiutores Diaconorum, diaconi Presbyterorum, presbyteri Episcoporum; at vero & singuli, & omnes sumus adiutores Dei. Sacerdotes enim opponunt se se quasi muros inter nos & Deū, vt ab ira eius saluemur.

Suscepturi ordines prius diligenter examinentur.



ROMOVENDI ad ordines vel minores, vel sacros diligenter & omni cha-

ni charitate examinentur coram nobis vel Vicario nostro, in primis si patiantur defectum natalium iuxta Bullam Sanctissimi D.N. Sixti V. Pōtificatus sui anno iiij. Quare statuimus, vt nullus quomodolibet tonsus in gremio nostrorum Clericorum recipiatur, nisi Archidiaconus bona conscientia ex iuratis testimonijs proborum virorum ex legitimo matrimonio natum esse coram nobis, aut Vicario nostro clarissime probauerit: Si legitimam habeant ætatem, ac sufficientem litteraturam, ne culpa aliqua in tanto negocio admittatur: ex cuius munere diligenter docet Apostolus. Quod sit irreprehensibilis, sobrius, prudens ornatus, pudicus hospitalis, doctus, non vinolentus, non percussos, sed modestus, non litigiosus, non cupidus, sed domui suæ bene præpositus.

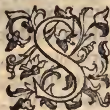
Ordinandi ad quatuor minores quæ callere debeant.



VI minoribus, vel maioribus ordinibus initiandi sunt præsententur a sacerdote bonæ vitæ, & famæ; qui fidem integram faciat de suis moribus, probata vita, & ad litteras aptitudine, onerantes eius conscientiam; intelligant saltem latinam linguam, sciant legere,

scribere, cantare: nec sint deformes aliquo insigni corporis vitio lippientibus oculis, vel effracto pede vel manu. Qui Ecclesiastico beneficio gaudent illum Ordinem accipiát, quẽ sua Dignitas, aut beneficium requirit, alioquin puniantur pœnis a sacris Canonibus statutis.

## Ad Subdiaconatus Ordinem promouendi.



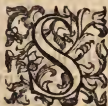
SVBDIACONATVS Ordo velut vestibulum & ianua ad sacros ordines est. ideo promouẽdi ad eiusmodi Ordinẽ assignare debẽt titulum: quòd si patrimonij fuerit, fidem in scriptis habeát, in quo sita sint bona illorum, cuiusue pretij, & redditus sint, eamq. Actuario nostrô præsentent: Quę bona libera sua esse volumus, nec ad alienos spectantia, & nunquam vendi, nisi aliunde viuere possint. Extraneos, alteriusq. Diœcesis clericos examinatores prædicti non admittant, nisi prius per dimissorias litteras exploratum fuerit, vt Tridẽtina synodus præcipit, eos ab Ordinario suo ad illum Ordinem quem exposcunt, approbatos esse.

De libro ordinatorum.



RCHIDIACONVS Cathedralis nostræ ecclesiæ librum penes se teneat, in quo describat omnes ad ordines promotos, & quolibet anno nobis, vel Vicario nostro præsentet.

De Sacramento Matrimonij.



ICVT LEGITIMVM Matrimonium in Christo sponso, & in Ecclesia sponsa magnum Sacramentum est: Ita vero, nostris culpis exigentibus, in nostris viris, & fœminis tam sanctitate vltimum, quàm tempore primum relictum populo Dei. Quare ad tollendos abusus, qui quotidie surgunt in deterius, præcipimus omnibus & singulis curatis, vt qualibet prima tertij cuiusque mensis Dominica populum admoneant doceantq. clandestina matrimonia a sacro Concilio Triden. prohibita esse. Matrimonijq. Sacramentum opportunum carnis peccati remedium, & legitimo coniugij fœdere ad propagandum institutum, cum sanctum sit, sanctæ agatur; est

enim connubium honorabile, & thorus immaculatus in ecclesia sancta Dei; ita vt pro suscipienda prole, & non pro explendà libidine misceantur. Insuper præcipimus iuxta eiusdem Concilij decretum, vt contrahatur matrimonium in faciem Ecclesiæ præsente parocho, duobus vel tribus testimonijs adhibitis; neque permittant simul cohabitare, vel matrimonium consumari, nisi præmissa solemnitate debita. Quod propterea non sinè magno animi mœrore dicimus, quia sponsi, vt ad nos sæpius delatum est contra optimas sacri Concilij Tridentini hortationes in sponsarum domibus cohabitant, minusq. honeste simul versantur. Vnde flos illibatæ virginitatis grauem patitur iacturam, & viri plerumq. vxores turpiter dimittunt nulla matrimonij facta solennitate; Idcirco mandamus omnibus sponsis sub pœna ducatorum decem parochiali Ecclesię applicandorum, vt priusquam inuicem coniugantur peccatorum suorum, confessiones faciant, & sanctisimam communionem suscipiant: Missam quoque pro sponsis editam & prærordinatam audiant; atque demũ a proprio parocho in ecclesia benedictionem accipiant.

Quæ

Quæ de Matrimonio parochus ignorare non debet, & quæ in celebratione matrimonij præstanda sunt.

PAROCHVS debet de tãti sacramenti grauitate, deque eius magnitudine breuem sermonem habere, & prius virum deinde fœminam interrogare. Quorum mutuo habito consensu manus sponsæ a proximioribus affinibus eleuabitur: tunc sponsus annulo iam benedicto sibi eam desponsare poterit. Parochus vero hęc verba statim subinferet; Ego vos in matrimonium coniungo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen

Præstituatur liber, vbi coniugum nomina scribantur.

LIBRVM PARABIT parochus, in quo conscribet nomina coniugatorũ contrahentium, nec non & nomina testium, qui vna cum alijs baptismi, & confirmationis libris detur Episcopo eo tempore quo supra diximus, & quàm diligentissime in archiuio Curiæ no-

ſtræ cuſtodiendus erit.

## Vagantes, & minores contrahere non permittatur.

SVNT quidam, qui conſtantię obliti a ſeipſis fugiunt, nullos inueniunt: cancellos, quibus ſe includant: ſed modo huc, modo illuc, modo hac, modo illac auolant. Ideo vagantes perditoſq. homines, & pueros quatuordecim annis minores, nec non puellas, quæ duodecimum annum nō compleuerint, parochi matrimonium contrahere non permittant.

## Mandatur ſub pœna excommunicationis Matrimonij impedimenta detegi.

NVLLVS audeat ſub pœna excōmunicationis matrimonij impedimenta celare: vel inſcio parocho matrimonium celebrare. Et ne quis inuitus cogatur contrahere ad tollē da ſcandala quæ ſuboriri poſſunt, in Miſſa cū frequentior erit populus in eccleſia debēt pręcedere denuntiationes.

Qui-

## Quibus anni temporibus nuptiæ sint prohibitæ.



EMPORIBVS prohibitis ab ecclesia sancta solemnitates, & cōsummationes matrimoniorū, nullo modo admittantur: hoc est ab Aduentu Domini ad Epiphaniam: & a quarta feria Cinerum ad octauam Paschæ inclusiue, quo tempore nuptiæ prohibentur. Quæ alio tamen tēpore fieri ab Ecclesia permittuntur. Quod, vt omnes intelligant, parochus die Dominico cuiuslibet anni pręcipue in Aduentu & Quadragesima Decretū sacri Concilij Tridentini de reformatione matrimonij populo suo declarare teneatur. Sess.24.c.10.

## Decreto del sacro Concilio di Trento, da publicarsi dalli Curati in lengua volgare almeno nel principio dell'Aduento, & Quaresima per la reformatione de matrimoni, & altri tempi secondo il bisogno, per leuare molti abusi intorno ad essi.

Conc. Trid. Sess.24.c.1. De reformatione matrimo.



ENCHE non e da dubitare, che i matrimoni clandestini fatti con il libero consenso di contraenti siano fermi, & veri ma-

trimoni mentre che la Chiesa non li ha fatti inualidi, & percio si debbono dãnare quelli si come il santo Concilio li anatematezza, li quali negano tali matrimoni esser veri, & fermi. Et quelli ancora, che falsamente affermano i matrimoni contratti da figliuoli di famiglia senza il consenso di lor padri, esser nulli & inualidi: et detti padri poterli far validi o inualidi. Nondimeno la santa Chiesa di Dio per giustissime cause ha sempre cosi fatti matrimoni biasimati & proibiti. Ma hora il sacro Concilio auertẽdo, che quelle proibitioni per la disobediẽtia degli huomini gia piu non giouano: et considerãdo i graui peccati, quali da medesimi matrimoni clandestini nascono massimamente di quelli, che pseuerano in stato di dãnatione; mẽtre che abbandonata la prima moglie, cõ la quale haueuano contratto clandestinamẽte il matrimonio, publicamente lo contraggono con vn'altra, & con quella viuono in perpetuo adulterio. Al qual male non potẽdosi soccorrere dalla Chiesa, laquale nõ giudica delle cose occulte, se non vi si pone alcun rimedio piu efficace. Per questo seguendo li vestigij del sacro Concilio Lateranense celebrato sotto Papa Innocentio iij. commandiamo, che per l'auuenire auanti che il

In cap.5 1. & in c.cum inhibitio de cland.desp.

matri-

matrimonio ſi contragga, ſi debba in tre volte in tre giorni di feſta cõtinui dal proprio parochiano publicamente denontiar nella Chieſa fra la ſolennita delle Meſſe, fra quali perſone ſi ha da contraggere tal matrimonio. Quali denontiationi fatte ſe non vi ſi oppone alcun legitimo impedimento, ſi proceda poi alla celebratione del matrimonio in faccia della Chieſa: doue il ſacerdote parochiale interrogati da lui l'huomo, & la donna & inteſi il loro mutuo & libero conſenſo, ouer dica. Ego vos in matrimonium coniungo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, ouero vſi altre parole ſecondo l'approbato coſtume, & rito di ciaſcuna Prouincia. Ma ſe alcuna volta ſara probabile ſoſpitione, che il matrimonio poſſa eſſere malitioſamente impedito ſe foſſero fatte innanzi tante denõciationi, in quel caſo: ouero ſi faccia vna ſola denonciatione, ouero almeno in preſenza del ſacerdote parochiale, & di due o tre teſtimonij ſi celebri il matrimonio, & dopo auanti la conſummatione di eſſo matrimonio ſi facciano le predette denonciationi nella Chieſa, accio ſe vi ſono alcuni impedimenti, piu facilmente ſiano ſcoperti. Eccetto ſe il prelato ordinario giudicara eſſere eſpediente, che le predette denontiationi ſi rimettano. Il che il ſanto Concilio ripone nel-

la prudentia & giudicio di esso Ordinario.
Quelli liquali attentaranno di cõtraggere matrimoni altrimente, che in presenza del prete parochiale, o di altro sacerdote con licenza pero di esso parochiale, o del prelato ordinario,& presenti due, o tre testimonij, il santo Concilio li fa totalmente inabili a contraggere il matrimonio in tal modo, & decreta tali contratti irriti & nulli, si come per il presente decreto li fa irriti & nulli. Di piu commanda il sacro Concilio, che quel prete parochiale o altro sacerdote, ilquale interuerra a tal cõtratto di matrimonio, con minor numero di testimonij come di sopra: et similmente quei testimonij, che ci interuerranno senza il detto prete parochiale, o altro sacerdote di commissione di esso parochiale, o del prelato Ordinario,& cosi ancora essi contrahenti siano grauemente puniti ad arbitrio del suo Ordinario. Oltre di questo il medesimo sacro Cõcilio essorta & ammonisce, che li sposi auanti la beneditione sacerdotale da riceuersi nella Chiesa non habitino insieme nella medesima casa; ordinando, che la detta beneditione si debba fare dal proprio sacerdote parochiale: & che da nessun altro, eccetto da esso parochiale, ouero dal Prelato ordinario si possa concedere licenza di fare detta beneditione non o-

ſtante qual ſi voglia conſuetudine quantunq. immemorabile, laquale piu toſto ſi puo chiamare corrutela, o altro priuilegio in contrario. Et ſe alcun parochiale, o altro ſacerdote o ſia regolare, o ſecolare ancora che pretenda eſſerli cio conceſſo per priuilegio, ò conſuetudine immemorabile, preſuma di congiongere in matrimonio o benedire li ſpoſi di altra parochia ſenza licēza delli proprij parochiali di eſſi ſpoſi, ipſo iure, cioe incontanente reſti ſoſpeſo dallo officio ſuo ſin tanto, che ſia aſſoluto dall'Ordinario di quel prete parochiale, quale doueua interuenire al detto matrimonio, ouero dal quale doueua riceuere la benedittione. Commanda ancora il ſacro Concilio, che ogni prete parochiale habbia vn libro, nel quale debba ſcriuere i nomi delli ſpoſi de i teſtimonij, liquali ſaranno interuenuti al detto matrimonio, & il giorno, & il loco quando, & doue ſara contratto il matrimonio, il qual libro debba diligentemente conſeruare appreſſo di ſe. Vltimamēte il ſacro Concilio eſſorta li ſpoſi, che innanzi contraggono il matrimonio, o almeno tre giorni auanti, che lo conſummino, cōfeſſino diligentemente i lor peccati, & diuotamente vadino a riceuere il ſantiſſimo ſacramēto dell'Euchariſtia. Et ſe alcune prouincie nel contraggere

i ma-

i matrimoni, vsano altre laudabili consuetudini, & cerimonie oltre le predette: il santo Concilio desidera grandemente, che le osseruino cõpiutamente. Et accio questi precetti tanto salutari siano manifesti a ciascheduno commanda a tutti gli Ordinarij il santo Concilio, che quanto prima potranno habbiano cura di far publicare al popolo questo Decreto, & dechiararcelo molto bene in tutte le Chiese parochiali della loro diocesi. Et questo si faccia spessissime volte nel primo anno, & dopo quante volte giudicheranno essere ispediente. Di piu vuole, che il presente decreto cominci hauere effetto in ciascuna parochia dopo trenta giorni da numerarsi dal giorno della prima publicatione fatta nella medesima parochia.

## De Sacramento extremæ vnctionis.

SACRAMENTVM extremæ vnctionis a sanctis patribus cõsummatiuum dictũ, quòd perficiat Christianã vitam, a Christo Redemptore nostro institutum fuisse, nullusq; ignorare debet; hanc præcipue ob causam, vt qui infirmi, & ab hac vita discessuri sunt, morbi incommo-

commoda, ac labores leuius ferant, securiusq; secedant: nec dispendium aliquod salutis, aut etiam forsan æternum (quod absit) naufragium patiantur. Oleum igitur sanctũ ad id sacramentum paratum ornato in loco, & vase si fieri potest argẽteo, sin minus in stãneo optime cõcluso accuratissime seruetur: Per Ciuitatem, & oppida nostræ diocesis in aliquo pusillo tabernaculo cum obseruãtia, & honore, ac semper cum superpelliceo & stola illud deferant.

Quibus oleum infirmorum denegatur.



EXTREMÆ VNCTIONIS sacramentum administraturus stola & superpelliceo indutus, illud intima animi pietate opportune administrandum curet: non pueris quidem rationis vsu carentibus: non mulieribus in partu laborantibus: non ad bellum proficiscentibus: non nauigantibus, vel ijs qui mox vltimo supplicio mulctandi sunt. Non denique pertinacibus, seu ijs qui palã in peccato mortali decedũt. Sed pœnitentibus solum in agone colluctantibus. Quos parochi in tam graui animæ periculo non deserant, sed quam maxime fie-

ri potest orationibus & psalmis ad vltimum animæ suspirium iuuent, ad desideriumq. vitæ æternæ, & ad spem de diuina misericordia concipiendam excitent. Et cum hæc præstiterint non perquirant ab ægrotantibus & moribundis, vt sibi delegetur. Quod si contrafecerint huiusmodi rebus priuandos, & iudicio nostro hác de re puniendos volumus.

## De Hora & loco sacra faciendi.


NVLLVS CLERICVS sub pœna priuationis, & alijs pœnis arbitrio nostro audeat celebrare Missam extrá ecclesiam in oratorijs, vel priuatis domibus nobis inconsultis nisi oratoria: & loca illa fuerint a nobis, vel a Vicario nostro bene visa & approbata. Nullus insuper audeat sacra facere nisi constituto tempore, ab aurora vsque ad meridiem, excepta Natiuitatis Domini nocte. In Missis vero quibuslibet duo cerei siue candelæ accensæ ad minus a principio Missæ apponantur, quas nunquam extingui patiantur, nisi vltimo peracto Euãgelio.

Vagantes sacerdotes celebrare non permittantur.

SACERDOTES extranei, & citramontani nisi a suis Ordinarijs patẽtes litteras trium saltem mẽsium· vltramontani vero sex mensium, & a nobis, vel Vicario nostro subscriptas secum habuerint, ad Missarum celebrationem in ciuitate, & per diœcesim nullatenus admittantur.

De Missis votiuis.

VOTIVAE MISSAE, & conuentuales hora competẽti cantentur legendæ vero tali ordine disponatur, vt vna absoluta, altera inchoetur, vt tẽpore celebrationis Missarum nunquam vsque ad nonam reperiatur altare sine sacerdote.

De qualitate hostiæ, vini, & aquæ quæ in sacrificio altaris adhiberi debent.

VINVM IN SACRIFICIO adhibendum debet esse album, recens, optimum, & purum, expers mali odoris. Aqua debet esse limpi-

dissima ad tantum sacrificium spectans. Hostia confici debet ex flore farinæ, naturali tantum aqua componenda.

## Clerici absque licentia exorcizare prohibentur.

IN EXORCIZANDIS a demone obsessis variæ simultates, & fraudes committi solent: Ad eas vero tollendas, nullus siue clericus secularis, siue regularis sic audeat exorcizare absque nostra licentia, vel Vicarij nostri in scriptis sub pœna vnius mensis suspensionis.

## De funeribus pro Episcopo.



O DIE, quo Episcopus huius ciuitatis ex hac misera ad fœliciorem vitam decesserit, omnes huius diœcesis sacerdotes pro anima illius sacra mortuorum peragere volumus: cæteris clericis septem Psalmos pœnitentiæ celebrantibus, atq. in cathedrali ecclesia ab omnibus nostri Capituli solenne officium, quod commodius acturi sunt in capella sancti Viti ob indulgentias a Gregorio xiij. Pon. Max. concessas pro animarum in

Purgatorio existentium liberatione; Post vero commemorationem omnium fidelium defunctorum die sequenti fiat officium solemne cum Missa pro omnibus defunctis Episcopis: ab alijs vero clericis in ecclesijs diœcesanis celebretur tantum Missa: & postridie illius diei celebretur officium & Missa pro canonicis & alijs clericis de capitulo.

## Quæ seruare debeant parochi in re funerali.

PVLSATA campana pro mortuis instar Angelicæ salutationis, non amplius pulsetur, nisi quando ad ecclesiam cadauera deferuntur. Curati, & cæteri presbyteri ad exequias, & funera non nisi clericali habitu, & cum superpelliceo procedant cum omni circumspectione, & sanctitate, vt populi sancte viuendi normam ab illis assumant. Meminerint parochi se teneri in omnes parochiæ filios, ideo ea qua decet pietate pro defuncti anima Missam mortuorum celebrare non renuant.

## De abusibus qui committi solent in rebus funeralibus.

MANDAMVS sub pœna librarum decem ceræ albæ pro qualibet vice, ne de cætero mulieres vululatus in-

conditosq. clamores emittentes audeant comitari funera ad ecclesiam, vt solent inuetera to iam more; prohibemus quoq. omnibus, vt extremæ funerales expensæ omnino tollantur, seruata semper temperantiæ virtute. Non pulsentur campanæ tractu longo in morte alicuius. Sed solum Auemaria in parochia vbi decesserit; ad longum vero dum cadauera deferũtur cum solita eleemosina, & viginti candelis æqualis ponderis. Canonicam vero portionem ceræ Episcopo iure debitam, & cãdelas fratribus qui fuerint inuitati æqualiter distribui, sicut & presbyteris, firmiter mãdamus.

## De Confratribus Societatum.



ESVS CHRISTVS cõfraternitatis omnis est auctor; ad cuius imitationem cõfratres singuli suo debent pro virili vti munere; vnde antequam habitum confraternitatis suscipiant suarum constitutionum exemplum habere debent, quo sæpe legendo, & audiendo quod suscepturi sunt, non ignorent, ac exinde corũ officio integre satisfacere possint. Præcipimus autem, vt nulla confraternitas erigatur, vel altare, aut imago aliqua ab-

ſque noſtro aſſenſu. Hortamur inſuper confratres ſanctiſſimi Sacramenti, vt ſolliciti ſint, aſſocientq. ſanctiſſimum Sacramentū; qua decet reuerentia & pietate cum defertur ad ęgrotos. Et propterea ſoluant eleemoſinas taxatas ab ipſis, vt poſsint conſequi indulgentias.

## Quot vicibus in anno reddituri ſunt rationem.

NIHIL INSVMANT priores vel procuratores cōfraternitatū inſcio Actuario noſtro, qui habebit ſe penes librum, prӕterquem Priores, vel Procuratores de more faciunt; vt non poſſit eſſe locus fraudi, vel ſuſpicioni fraudis, vnde quater in anno reddēda erit ſupputatio adminiſtrationū, vel ſaltim principio cuiuſlibet anni proferatur vel coram nobis, vel Vicario noſtro. Curabūt quoque expenſas tanta maturitate tantaq. prudentia fieri, vt nulla in eis vel corrigendi, vel puniendi occaſio prӕbeatur. Prӕ cӕteris vero mandamus ſocietatis bona in pios vſus erogari, neque aliquid vendere, aut alienare poſſint abſque licentia Epiſcopi in ſcriptis obtenta. Statuta autem confraternitatum quolibet anno tempore Paſchatis deferātur ad Epiſco-

pum,

pum, vt videat si quid est in fide, vel moribus dignum correctione, & emendatione.

### Quales esse debeant constitutiones & statuta confraternitatum.

DEBENT Confratres habere cõstitutiones catholicas, & illas obseruare, vt inter eos nulla sit lis, & contentio. Quod si aliquis frater ambulauerit inter eos inordinate, iniquitaté apponés super iniquitatem, post vnam atq. alteram correctionem eijciatur, ne modicum fermentum totam massam corrumpat.

### Compotationes & conuiuia confratribus omnino interdicuntur.

IN SOCIETATVM ædibus compotationes & conuiuia omnia interdicuntur, & si alio conuenerint, ex cõfraternitatum bonis in eum sumptum nihil penitus impẽdant, alioquin excommunicationis pœnam incurrant.

De eorum honeſtate in Rogationibus proceſſionibus & funeribus obſeruanda.

CONFRATRES in proceſſionibus, & funeribus bini cũ ſuis tunicis, & velata facie honeſtiſſime incedant: nihil ſuperflui in manibus ſuis deferant, & ſilentio inter eundũ vtantur, niſi pſallendi neceſsitas inſit. Quo vero ad præcedentiam illi præcedere debent qui antiquiores ſunt.

Quæ cauere debent cum eorum eccleſijs deſeruiunt.

IN SVIS ſecretis cõuentibus cõciones, aut theologicos ſermones habere nunquam audeant: nec diuinum officium recitent abſque ſacerdote, ſed tantum officiolum B. Virginis, coronas, pſalmos, & alias orationes præſente proprio capellano, ſi commode fieri poſſit.

Nauanda est opera, vt legata pia soluantur.


EDDENDA SVNT legata pia, quia non redduntur hominibus, sed Deo, qui ecclesias suas impune spoliari nō patitur. Notarijs quoque mandamus, cū rogauerint de legatis pijs infra dies quindecim a die obitus testatoris teneātur nobis, vel Vicario nostro denuntiare sub pœnis contentis a sacris canonibus: illi vero qui tenētur soluere legata pia si moniti facere neglexerint, sacramenta eis nullo pacto administrentur.

## De hospitalibus, & eorum administratoribus.


ENEFICENTIÆ, & charitatis officia, quæ in proximos conferuntur, magnam quidem cœlestis gloriæ mercedem secum afferunt, & Deo grata, & quàm maxime accepta sunt. Inter quæ singulare illud est, quod ad pauperum inopiam subleuandam attinet, ex quo detestabile est, atq. impium: quæ pro hospitalitatis conseruatione relicta fuere, eadem in profanos postmodum vsus conuerti, aut aliorum improbitate minui. Quare in eligen-

dis

dis Hospitalarijs illi tantummodo eligendi sunt, quorum fides, innocentia, sedulitas, & charitas plurimorum testimonio comprobata sit. Vni & eidem personæ non committatur cura vltra triennium. Custodes verò non audeant a quouis hospitium ingrediente, vel ab eo recedente aliquid exigere, aut petere, nec vnquam vagos, impiosq. comitialem morbum, plagas insanabiles, & membrorum debilitatem simulantes in eiusmodi locum pauperibus tantum paratum admittant, Nulla bona, vel iura Hospitalis alienēt, et si quæ hactenus alienata fuerint, recuperare studeant, vel ad nos statim deferant. Et quicquid contra hoc edictum factum ab eis fuerit, irritum & inane esse declaramus.

## De decimis soluendis.



AD TOLLENDAM aliquibus eam, quam prætendere solēt excusationem ignorationis, sub pœnis, quas sacri Canones comminantur debent laici suis parochis decimas quotannis integre soluere: et præter hanc debitam solutionem, illos etiam hortamur, vt sacerdotibus præcipue si paupertate præmātur, ex suis bonis, quæ a Deo gratis accepe-

re sin tanto, che haura interamente restituito alla chiesa, & suo amministratore, o beneficiato l'iurisdittione, beni, robbe, ragioni, frutti, & rendite, lequali haura occupato, ouero in qual si voglia modo anco per donatione di supposta persona li sarãno peruenute nelle mani, & dipoi haura ottenuta l'assolutione dal Santissimo Sig. Nostro Põtefice Romano. Et se sara padrone della medesima chiesa sia subito oltre l'altre pene, priuo anco del iuspatronato, & il clerico, che sara stato fabricatore di questo scelerato ingãno, & di tali vsurpationi, o ne sara stato consentiente, sottogiaccia alle medesime pene, & di piu resti priuo d'ogni sorte di beneficio, & sia fatto inhabile a qualunque altro beneficio, & anco dopo intera sodisfattione, & assolutione si suspenda dalla essecutione de suoi ordini ad arbitrio del suo Ordinario.

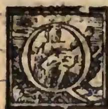
## De vsura tollenda.



VSVRAM pessimum vitium esse constat. Vsurarios quoq. etiam infames, & quamplurimis pœnis subiectos, proinde vsuræ restituendæ sunt; Quæ si non fuerint restitutæ ad ple-

num, vel tuta cautione ſatisfacere non promiſerint, vſurarij ad abſolutionem ſacramẽtalem admitti non debent: & quod magis eſt, ſi in vſuraria prauitate deceſſerint, ex ſacris canonibus eccleſiaſtica carere debẽt ſepoltura. Quamobrem monemus omnes, vt fugiant & deteſtentur vſuræ prauitatem, ablatà reſtituant, & faciant ſibi amicos de mammona iniquitatis, & confidant repoſitum ſibi eſſe theſaurum in cœlis.

De adulteris & concubinis.



QVONIAM ſpetiali gratia a Deo vocati ſumus ad munus Epiſcopale ad euellendas primum radices ſcelerum, quæ tanquam feræ in latibulis cordis ſibi antra & foueas fecerũt, vt vix appareant & videantur foris. Idcirco præcipimus omnibus, ac ſingulis cõcubinarijs tam ſolutis, quàm coniugatis ſub pœna a ſacris canonibus, & a ſancta Tridentina ſynodo expreſsis, vt ſtatim reipſa non ficte cõcubinas, pellices omnes atque impudicas fœminas a ſe reijciant & expellant.

De foro Episcopali.

STVDEAT VICARIVS noster causas quę versantur in foro nostro amice componere absque tela iudicij, ne litigantes maiora patiantur incommoda. Circa excommunicationis, vero gladium mandamus obseruari ad vnguē decretum sacri concilij Tridentini, vt non ob quamlibet causam euaginetur gladius iste, vnde fit ob excommunicationum frequentiam vt gladij huius acies quandoque hebetetur, ita vt non solum non feriat, sed ne pungat quidem: immo sæpe ac sæpius a multis contemnitur; In plerisque vero casibus pœnam transgressoribus statuere pretermisimus. Delinquētes tamen manet salutaris pœna, vt suspensio, carcer, exilium, & pecunia semper in pios vsus eroganda, & aliæ pœnæ pro facinoris, & personæ qualitate. Sess. 25. c. 3.

De Ecclesiastica iurisdittione perpetuo conseruanda.

PRAECIPIMVS iuxta rationabiles & sacratissimos canones, ne quispiam cognoscere aut iudicare præsumat de causis Ecclesiasticis, vt

nis pœná quam ipſo facto incurrit, confeſtim curiæ ſeculari tradatur. Si vero Clericus fuerit beneficio, & officio priuatus ſuſpenſione puniatur, & carcere.

## De eruditione quam habere tenentur adoleſcentulæ antequam ad profeſſionem admittantur.



ONIALES antequam velum ſuſcipiant diuinum ſuæ Religionis officium ſcire tenentur. Idcirco præfecta monaſterij nõ admittat aliquã ad profeſsionẽ quæ in primis rite & congrue legere non didicerit,& quæ ætatis ſuæ annum xvj. non expleuerit. Nulla audeat accedere ad auditorium niſi vrgentiſſima de cauſa, ne ſe colloquijs profanis maculet aut cęteris peccandi occaſionem præbet. Inſuper nulla pigmentis vtatur coloribus, annulis, vel ſpeculis, quia Chriſtus eſt earum ſponſus. Nulla crepidis ſiue ſandalijs vtatur altitudinis vltra duos digitos, ſed vacet orationi cæteriſq. pijs exercitationibus, vt poſte quæ perpetuæ virginitatis propoſitum Deo obtulit.

## Abbatissæ siue priores monasteriorum nihil exigant nomine dotis ab aliqua ante illarum professionem.



D FVGIENDA illa incōmoda quæ vt plurimum ex negligentia oriri solent, præcipimus præfectis monasteriorum nostrorum Sancti Benedicti & Sanctæ Maria de Scala, ne nomine dotis vel alio prætextu aliquid accipiant a consāguineis illarum adolescentularum, quæ monachari percupiunt ante illarum professionē, sub pœna priuationis officij, & alijs pœnis arbitrio nostro.

## Moniales non sint plures quàm viuere posint.



VLTITVDINIS occasio plerumq. solet ingenerare confusionem: Idcirco non debet monialiū numerus ita excedere, vt non posit cōmode viuere, sed sic esse debent, vt ex proprijs redditibus monasterij ipsius commode substentari possint. Quare tum ob loci angustiā, tūq. ob singularē inopiā præcipimus, ne in posterum posint moniales excedere vi-

ginti pro quolibet monasterio ducẽtes vitam communem in refectorio: neq. aliqua præsumat seorsum viuere sub pœna carceris & alijs pœnis arbitrio nostro.

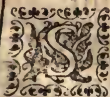
Ordini da osseruarsi per li due Venerandi monasterij di S. Benedetto, & di S. Maria della Scala della citta nostra di Venosa.

Dell'osseruanza delli tre voti della Regola.



E MONACHE che stanno & pro tempore staranno nelli Monasteri di S. Benedetto, & di S. Maria della Scala sono obligati seruare li commandamenti di Dio & della S. Madre Chiesa con li tre voti essentiali della Religione, cioe pouerta, castita, & obedienza: et dipiu perpetua clausura conforme al sacro Concilio di Trento & decreti di sommi Pontefici. Seff. 25.c 5.

Del celebrare il diuino officio. Cap. 2.



ONO OBLIGATE tutte tãto le professe come anco le nouitie, eccetto l'inferme celebrare il diuino officio in choro secon

do il Breuiario Romano con il proprio de Sãti della Congregatione con l'officio della Madonna, de morti, Salmi Graduali, penitentiali, Letanie secondo l'ordine di detto Breuiario: et volendo potranno dire fuori di choro & guadagnare l'indulgentie concesse da Pio V. di santa me.

## Dello stare in choro & della Messa. Cap. III.

STANDO in choro per qual si voglia causa stiano cõ debita diuotione & cõ silẽtio, ogni giorno tutte insieme sentiranno la santa Messa, nella quale quando il sacerdote dice le secrete si alzaranno cõ mẽtale oratione alla contẽplatione de diuini misteri pregando Iddio per augumento & essaltatione di S. Madre Chiesa, per lo felice stato di N. S. per la salute del Vescouo, per l'estirpatione degli heretici, per la quiete della Citta, et per li benefattori viui & morti.

## Delle commesse. Cap. IIII.

LE COMMESSE che non sanno leggere con l'altre siano obligate in logo dell'officio dire ogni gior

no per

no per matutino & laude, Domine labia mea aperies,& os meũ annunciabit laudem tuam. Deus in aditorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina. Gloria patri & Filio & Spiritui sancto, Credo con xxxiij. Pater, & xxxiij. Auemarie. Per prima Deus in adiutorium meum intende, Confiteor, Credo, sette Pater, sette Auemarie. Per Vespro Deus in adiutorium xij. Pater noster xij. Auemarie, Per compieta Conuerte nos Deus. Confiteor, sette Pater, sette Auemarie. Si potranno fare scriuere nella Compagnia del Rosario, ouero della Concettione della B. Vergine.

## Della confessione & communione Cap. V.

DEBBONO cõfessarsi sempre dalli cõfessori assegnati da Mõsignore Vescouo & non da altri. Quelle che si hanno a monacare prima che riceuano l'habito faranno vna confessione generale di tutta la vita loro. Tutte l'altre ogni anno auanti la festa dell'Assonta della Madonna, & della Natiuita di N. S. in tutte le feste del Signore, della Madonna, delli Apostoli, degli Angeli, della S. Croce, delle Ceneri, il Giouedi san-

to in tutte le Domeniche dell'anno, nel giorno di S. Benedetto di S. Bernardo, di S. Scholaſtica, di S. Maria Maddalena, di S. Orſola, di tutti li Santi, nella cõmemoratione de morti, piu ſpeſſo o piu di rado ad arbitrio della madre Abbadeſſa & de padri ſpirituali: ma ſtã do infermi in letto ſubito ſi confeſſaranno, & communicaranno ſe non hauranno impedimento ragioneuoli conforme alla Bolla della ſanta me. di Pio V. ſtando prima & poi per alquanto di tempo a meditare la paſſione di Chriſto Noſtro Signore.

## Del recitare le colpe innanzi alla madre Abbadeſſa. Cap. VI.



EVE La madre Abbadeſſa far fare il Capitolo delle colpe alla preſẽza di tutte le Monache nouitie & citelle vna volta la ſettimana: nel qual capitolo ſaranno auertite le Monache di non volere aiutare & difendere, o ſcuſare quella, che la madre abbadeſſa ammonira: ſotto pena di eſſere caſtigate ſeueramente. Ne mai alcuna delle corrette riſponda per l'altra ſe non ſara interrogata dalla madre Abbadeſſa.

Del-

Dell'officio dell'Abbadessa
Cap. VII.



'ABBADESSA quale si deue eleggere di tre anni in tre anni a voti secreti delle monache, & cõfermarsi da Monsignore Reuerendisśimo Vescouo il primo giorno di Maggio per tre anni continui; deue hauere particolare pensiero di tutto il monasterio di fare celebrare li diuini officij all'hore sue, di fare la disciplina tutti li Venerdi dell'anno, & in particolare l'Auuento, & la Quaresima. Il Giouedi santo la madre Abbadessa doppo la santa cõmunione lauara li piedi a tutte le monache cõforme alle rubriche del Messale. Il Venerdi santo mangiaranno solo pane & acqua sopra le tauole o mense ignude, eccetto l'inferme & inhabili. Il Sabbato santo doppo messa si fara la processione per casa dicendo le Letanie. Te Deum con l'oratione & versetti della Pascha. Et in questi giorni santi fra tutta la congregatione delle monache se diranno seimila seicento & sessantasei. *6666.* Pater & altretãte Auemarie in memoria di altretante percosse (dicono alcuni contemplatiui) che hebbe il Signore nostro GIESV Christo nella sua santisśima passione per la redenttione humana.

Del vi-

## Del veſtire. Cap. VIII.


EBBONO le monache tanto profeſſe come nouitie & cõmeſſe andare veſtite tutte ſempliciſſimamente ſenza curioſita & vanita alcuna: ma cõ l'habito ordinario ſolo: Le citelle che ſtaranno per proua, andaranno veſtite ſemplicemente ſenza ricci, pendenti, orrecchini, anella, coralli, colletti, latughe, & altri acconciamenti di teſta.

## Delle nouitie & del vitto da darſi da quelle che entrano per monacharſi. Cap. IX.


E NOVITIE auanti ſi dia loro l'habito, prima che ſiano ammeſſe al monaſterio, debbano per piu meſi ad arbitrio della madre Abbadeſſa & di Mõſignor Veſcouo, ꝑ prouare la vita monaſtica, laquale prouata, & deliberando di viuere nel monaſterio, torneranno alle caſe loro per otto giorni almeno prima che ſi habbiano a veſtire, per deliberare ſe loro piace la regola: et nõ parendo atte alla madre Abbadeſſa & a Mõſignore Reuerẽdiſſimo ſe ne ſtarãno alle caſe lo

ro. Approbate & douendosi monachare le forastiere pagaranno a ragione di due ducati il mese, le cittadine vn ducato & mezo, perche dalle cittadine ragioneuolmente sene puo sperare qualche sussidio in alcũ tempo. Poi doueranno li parenti consegnare la dote di dugento scudi almeno, dellaquale l'Abbadessa con l'altre monache faranno quietanza in forma, & di quelli danari sene compraranno beni stabili, ouero sene comprara qualche cẽso stabile & ben qualificato.

## Circa il mangiare. Cap. X.



DEVE la madre Abbadessa insieme con tutte le sue monache ordinatamente mangiare alla mensa commune: eccetto l'inferme & conualiscenti che hauerãno il suo luogo appartato, cibando insieme l'anime loro con vna lettione spirituale, che durara sino quanto commandara la madre Abbadessa.

## Del parlare alla grada. Cap. XI.



SI ORDINA che nessuna monaca di qual si voglia stato, o conditione possa parlare alla grada a

per-

persona alcuna sēza prima ingenocchiarsi al la madre abbadessa & senza compagna vecchia & approbata detta l'ascoltatrice. Si 'essorta quella monaca esser breue, si desidera vn'altra volta licentia, & quella che parlara non si lascia vedere da persona alcuna, rimouēdo ogni curiosita di voler sapere cose del mondo, auertendo di non reuelare i secreti del monasterio sotto qual si voglia quesito colore o siano fatti o parole successe in detto monasterio ancora che fosse il padre & la madre. Al parlatorio della Chiesa nō sia lecito a parlare ad huomo alcuno.

### A chi e lecito entrare dentro al monasterio, & della licenza. Cap. XII.



NON SIA LECITO per qual si voglia caso fuori delle comprese nella Bolla della S. mem. di Pio V. che comincia. Decori & honestati omnium sanctimonialium, quarum IESVS Christus sponsus. Si ordina che ne huomo nedōna maggior di cinque anni ardisca entrare nelli monasterij sotto graue pena di censura senza licētia del superiore in scritto: Eccettuādo medico bar-

biero, confessore, fabricatore, & altri artefici, i quali non andaranno per ogni minima occorrenza, ma per cose graui. entrando deurà la madre Abbadessa prima far segno con la campana, accio ogni una si ritiri. Due delle piu vecchie monache vadano alla porta per accompagnare ciascuno delli sopradetti a fare l'officio loro, intẽdendo tutto quello che si tratta dall'atto della confessione in poi, perche allora bastarà vedere il cõfessore lõtano, & la penitẽte senza poter intẽdere. Haurà cura la madre Abbadessa, che le porte siano bẽ chiuse, & la sera per tempo prima che tramõti il Sole, si facci vscire qual si voglia artefice che fosse dentro al monasterio, eccetto in caso di vrgente necessita: deura inoltra la madre Abbadessa tenere tutte le chiaui del monasterio cosi del dormitorio, come del parlatorio, ruote, & altre cose.

## Delli beni del monasterio. Cap. XIII.



I BENI de Monasterij, liquali da tutti hanno da essere grandemente rispettati, cosi li beni stabili, come li cẽsi annui, essigentie, danari, & altre cose siano poste in vna cassa cõ due chia-

ui vna in mano dell'Abbadessa, l'altra della vicaria. Li procuratori senza saputa dell'Abbadessa & capitolo non possano fare quietanza, poliza e cautela, & facendola da se senza saputa del monasterio, si habbia per cassa & nulla.

Si scriua l'introito, & esito del Monasterio, Cap. XIIII.

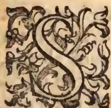
SI ORDINA che la madre Abbadessa pro tẽpore faccia vn libro dell'introito, & vn'altro dell'esito, notando il tutto per hauerne buon conto minutamente & darne notitia al Superiore.

Dell'officio del Procuratore. Cap. XV.

L'OFFICIO del Procuratore, quale ogni anno dall'Vniuersita sara proposto, & confermato da Monsignore Reuerẽdissimo Vescouo, sara di procurare il beneficio & commodo del monasterio, recuperare l'entrate essercitando l'officio suo fedelmente: sia tenuto hauere vn libro cartolato, autẽticato dal mastro d'atti del Vescouato nel

principio, & fine, doue si scriuera l'introito & essito.

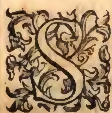
## Alle madre Abbadesse. Cap. XVI.



SI ORDINA alle madre Abbadesse, che vogliano fare osseruare inuiolabilmente li sopradetti ordini & auertimenti, & farli leggere due volte il mese publicamẽte: Et se alcuna monaca recalcitrasse in non osseruare quanto di sopra e detto, le prefate Abbadesse siano obligate sotto la maledittione reuelare al superiore ordinario, accio si possa prouedere di rimedio opportuno, confidãdo molto nella prudenza, & vera conscienza loro.



## Auertimenti per le cose materiali, che vniuersalmente si hanno nelle chiese di questa nostra Diocesi.



SIANO le chiese ben reparate di dentro, & di fuori, si che non pioua da banda alcuna, siano ben tauolate con quella maggiore decētia che si puo.

Gli altari ben murati d'intorno, & liberi secōdo la forma data nella chiesa nostra cathedrale.

Le mura delle chiese di dentro siano dipente con belle imagini di Santi, & de Sante, & innanzi alla porta della chiesa sia l'imagine di quel Santo, al quale e dedicata.

Alle finestre basse per maggior sicurezza siano le ferrate con le sue impannate di vetro, o almeno di tela, che l'estate si posino aprire.

Il pauimento sia di mattoni, o buon lastro senza intoppo alcuno.

Le porte delle chiese siano doppie di tauole con buoni catorzi, ouero catenacci con le sue chiaui per serrare alli tempi debiti, &

ſiano ſempre ſerrate auanti vn'hora di notte anco nelle vigilie, & feſte di Santi, a cui ſon dedicate per leuare queſto abuſo.

Le croci, & il nome di GIESV, & altre imagini de Santi ſcolpite in terra, o dipente in luoghi indecenti ſiano ſcancellate, & leuate via.

Dentro le chieſe ſaranno li vaſi puliti per l'acqua ſanta, che ſi mutara ogni Domenica matina inanzi la Meſſa, aſpergendo con eſſa il popolo.

Dee eſſer la chieſa al tutto libera ſenza impedimento d'altra coſa profana, come di tenerui dentro vino, grano, legna, o altra indignita. Ca. 2. de cuſt. Euchar.

Le pietre ſacrate ſiano lũghe almeno diece oncie, & larghe ſette, accio cõmodamente vi ſi poſſa riporre ſopra l'hoſtia, & il calice: Et quelle, che ſaranno incaſſate nel legno, ſiano coperte d'una tela incerata, accioche da ſecolari non ſiano toccate.

Li Rettori, & parochiani non permettano, che ſia venduta coſa alcuna nelle chieſe, cimiterij, o portici, ſe bene foſſe coſa appartenente alla chieſa.

Le touaglie de gli altari douranno eſſere lunghe fino in terra, almeno la prima, & la ſeconda, lequali per ſeruarle nette, & mon-

de con-

de, conuiene coprirle con vna tela verde, o rossa che si possa porre, & leuare ageuolmente.

Ogn'altare habbia vn palio di corame, o di tela per li giorni feriali con qualche imagine de Santi.

Li Corporali liquali si hanno a tenere sempre ben netti, siano lunghi tre quarti in quadro, non siano lauorati nel mezo, & con l'amido accio siano ben fermi.

Li purificatori siano di buona tela, lunghi mezo braccio in quadro, & habbiano vna crocetta nel mezo senza altro lauoro.

Sia vn vaso appartato di ottone in sacrestia, che non serua ad altro vso che lauare li purificatori, & cose simili.

Il vaso, doue si conseruaranno nel Tabernacolo le particole cõsecrate, sia bene accommodato, si che portandolo per communicare gli infermi, se per accidẽte cadesse in terra, nõ si possa facilmente aprire.

Si porti vna campanella innanzi quando si va a communicare gli infermi, con l'acqua sãta per potere aspergere l'infermo, & li circostanti.

Si porti vn panno di lino bianco, & sottile per porre innanzi all'infermo, quando si va a communicarlo.

Si habbia vn velo lungho almeno quattro

braccia, con il quale il ſacerdote ſi cuopra le ſpalle, & inſieme il vaſo del ſantiſſimo Sacramento quando lo porta in proceſſione, & a gli infermi.

Il batteſterio ſara di pietra viua di tal natura, che non aſſorba l'acqua batteſmale, o la diſperga prima, che venghi il tempo di rinouarla: ſia ſopra il batteſterio vn'ornamento di pietra come quello, che habbiamo fatto nella noſtra cathedrale, ouero di legno in forma piramidale honoreuole. Il luoco del batteſterio ſara a man ſiniſtra nell'entrare in chieſa per la porta maggiore.

Dentro detto ciborio ſi accõmodi vna tauoletta a trauerſo per riporui la ſcatola, che cõtiene l'olio ſacro appartinente al batteſmo, & per riporui ſeparatamente le pezze di tela, con lequali ſi aſciuga il capo al battezzato: vi ſara ancora vna tazzetta di vetro, ouero di maiolica per infondere ſopra il capo dell'infante, cõ la forma che di ſopra habbiamo inſegnato.

L'olio ſanto per l'eſtrema ontione ſi tenghi ſeparatamẽte in vn vaſo d'argẽto, o al meno di ſtagno, che lo tien freſco, & queſto ſtia in vn caſſettino di noce, & il tutto in vna borſa di qualche drappo di ſeta ben cuſtodito in luoco conueniente.

Si faccia in chieſa in luoco aperto vn con-

fessionale di legno, che habbia la sedia del cõfessore, & lo inginochiadore da ingenochiarsi il confitente: fra'l'uno & l'altro sia vn tauolato di asse con vna fenestrella nel mezo serrata con lama di ferro, o latta busata con piccioli buchi, accio il confessore possa meglio intendere il confitente, & essere da lui inteso; ne si odano confessioni di donne in altro luogo, ne di notte, si nõ per causa d'infirmita nelle case loro.

Sess.24.ca.1. Il parochiano non interuenghi, ne permetta a modo alcuno quando si vãno ad affidare le spose habitare insieme, se nõ fatte le debite solennita in faccia della Chiesa secondo li decreti del sacro Concilio Trid.

Le torze che sono vna volta da loro offerte alla chiesa, quiui restarãno sotto pena di cinquanta libre di cera in caso di cõtrauentione, leuando quella superstitione di ammorzare l'vna lo sposo, l'altra la sposa.

Siano diligenti li Vicarij foranei con li mastri d'atti in ricordare alli Deputati delle Confraternita, che rendano conto quattro volte l'anno alla presenza loro, o almeno con l'interuento del mastro d'atti: ne permettano che vn priore renda cõto all'altro priore, per il che si vẽgono ad impatronire delli beni delle chiese, gouernandole a modo loro; onde potrãno

no auiſare, o cō lettere, o a bocca del biſogno della dioceſi, & particolarmēte circa l'oſſeruā za del ſacro Concilio Tridentino.

Non ſi paghino piu nell'auuenire quelle re gaglie delle galline, che ſi dauano nel cantare delli ſuddiaconi l'epiſtola, li diaconi il Vā gelo.

Conc. Trid. ſeſſ 22. de ob ſer. & euitā. in c. leb. miſſ.

Sarà auuertito il ſagreſtano, che le Meſſe ſiano dette per ſodisfattione delli legati pij con ordine, & che il giorno delle Domeniche ſpecialmēte ſi ſuoni piu le campane, per inuitare il popolo, eſsēdo di precetto l'andare alla chieſa la Domenica almeno, & vdir la Meſſa.

C. Miſſas de cōſec. diſt. 1.

## Auuertimenti al ſacerdote, che ha da celebrare la ſanta Meſſa.

IL SACERDOTE, che ha da celebrare, eſſamini bene prima la conſcientia ſua, & trouādola imbrattata di peccato mortale, non preſuma di offerire queſto ſantiſſimo ſacrificio.

Fatte le debite preparationi conforme all' ordine del Meſſale, ſtarà il ſacerdote raccolto alquanto in ſe, poi nell'vſcire della porta

tare con la berretta in testa, tenendo il calice con la mano sinistra fra la coppa, & il piede, tenendo la man destra piana sopra la patena, accio non cada.

Giunto all'altare faccia riuerēza col ginocchio se vi è il Sacramento, se non col capo; & accommodato il calice & trouata la Messa vada al primo grado dell'altare, & iui stia finche habbia detto la confessione.

Nō si celebri senza ministro, & senza il lume di due candele di cera, che si accēdano nel principio della Messa.

Sia auuertito che l'altare doue ha da celebrare habbia la sua pietra sacrata, tre touaglie, & gl'altri ornamenti necessarij.

Legga pūtatamēte, & deuotamēte, nō molto alto, ne molto basso, pēsando a quelche fà.

Nel togliere l'offertà dell'altare non parta dall'vltimo grado dell'altare, ne faccia baciare la patena, ma la croce della stola, o il manipolo, ouero la pace.

Nell'alzar l'hostia, o il calice auerta quelche fà, non gli mandi dietro al capo, ma li miri nell'alzare, & nel deporli sopra l'altare.

Non si dia vino della postcommunione ad alcuno, etiam per causa de infirmità.

Finita la Messa raccolto rēda le debite gratie genibusflexis a Dio cō l'orationi cōuenieti.

No-

# Nomina eorum, qui in Diocesana Synodo Venusiæ celebrata interfuerunt.

Dignitates, & Canonici Cathed. Ecclesiæ.

REVER. D. Ioseph Ceschius Vicarius generalis, & Parochus Ecclesię S. Nicolai del Porticello.

D. Iacobus Cenna Archid. cathedralis Ecclesię, licētiatus in vtroque iure.

D. Ascanius de Bella, Canonicus, & cantor Cathedralis Ecclesiæ.

D. Nicola Gambabonus Canonicus, & parochus Ecclesiæ S. Martini.

D. Dominicus de Ruffis Canonicus, & parochus ecclesiæ S. Georgij.

D. Virgilius Sibilla Canonicus, & magister cæremoniarum.

D. Leonardus de Tricarico Canonicus.

D. Paduus de Iunio Canonicus, & parochus Ecclesiæ S. Petri.

D. Melchior Colletta Canonicus, & parochus Ecclesię S. Marię de Palagano.

D. Vincentius de Cesco Canonicus.

D. Mutius Grippus Canonicus.

D. Hector Spera in Deo Canonicus, & parochus ecclesiæ S. Blasij.

D. Cæsar Iosia canonicus, & parochus Ecclesię SS. Cosmæ, & Damiani.

D. Ioannes Marcus de Cancellerijs canonicus, & parochus S. Ioannis.

D. Ioannes Milita canonicus & parochus Ecclesię S. Antonij Abbatis.

D. Horatius de Vigilijs Canonicus.

D. Antonius Parintellus Canonicus.

D. Donatus de Mantua Canonicus.

Cappellani.

D. Antonius Monacus

D. Io. Petrus de Chiura.
D. Syluius Talutia.
D. Cosmus Ceschius.

Diaconi.

D. Vincentius de Constātijs.
D. Hector de Zuccharo.
D. Iulius Metticus Sacrista.
D. Franciscus Carelius.
D. Io. Antonius Cortesius.
D. Vincentius Ciaualischius.
D. Franciscus Sancta Lucia.
D. Vincentius S. Lucia.
D. Petrus Ciancius.

Subdiaconi.

D. Iulius Patritius.
D. Paulus Arianus.
D. Hector Tancredus.

Clerici.

D. Vincentius Solimela.
D. Paulus de Russis.
D. Thomas Iosia.
D. Vincentius Sardella.
D. Horatius de Leonibus.
D. Marinus Torella.
D. Io. Angelus Leopardus.
D. Nicolaus Tambaglia.
D. Aluarus Garrera.

Absentes.

D. Io. Hieronymus Clemē-tinus Archipresbyter, & parochus Ecclesiæ Sancti Nicolai in Capuana.
D. Achilles Capellanius Primicerius, & parochus Ecclesiæ S. Marci.
D. Hieronymus Maurus Canonicus.
D. Valerius Speraindeo subdiaconus.
D. Syluius Tancheda subdiaconus.

Clerici ex Terra Ferenti.

Reu. D. Matthęus Berillus, Archipresbyter Ecclesiæ Sancti Nicolai.
D. Cæsar Benuenutus cātor.
D. Franciscus Gorrisius Rector S. Mariæ Longobardorum, & Vicarius foraneus.
D. Nuncius de Miniscalco.
D. Petrus de Paduano.
D. Antonius Tornisellus.
D. Paulus Benuenutus.
D. Diomedes Seuerisius.
D. Iustinus Quinantius.
D. Iulius Berillus.

Diaconi.

D. Fabius Orifinius.
D. Ioannes Cicolus.
D. Ioannes Donatus Catanius.

Sub-

Subdiaconi.

D. Vincentius Canfora.
D. Donatus Cirullus.
D. Vitus Antonius Rom.
D. Andreas Vernauia.

Clerici.

D. Marcus Antonius Dianus.
D. Io. Antonius ex S. Felice.
D. Manilius de Francullo.
D. Marcus Antonius de Iudice.
D. Io. Dominicus de Ripacādida.
D. Io. Sabbatus de Cittimo.
D. Samuelles Benuenutus.

Clerici S. Mariæ de Longobardis.

D. Antonius Pheo.
D. Petrus Albanus.
D. Petrus Antonius Monacus.
D. Mattheus Cirillus.
D. Io. Franciſcus Frācionus.
D. Antonellus Prouenſana.
D. Octauianus Vertillottus.
D. Virgilius Cuchiarella.
D. Io. Paulus Goriſius.

D. Lucius de Sanza.

Subdiaconi.

D. Chriſtophorus Cirullus.

Abſentes.

D. Emilius de Hippolito.
D. Angelus Poſca.
D. Decius Bruna.
D. Donatus Aprutinus.
D. Petrus Albanus.
D. Virgilius Acherontinus.
D. Hortenſius Benuenutus.

Clerici Terræ Spinazolæ.

Reuer. D. Nicolaus Cilettus Archipresbyter.
D. Donatus Antonius de Chinculo cantor.
D. Nicolaus Fanoia Vicarius Foraneus.
D. Paulus Cucinella.
D. Ferdinandus de Iudice.
D. Antonius Guida.
D. Cathaldus Barberius.
D. Hercules Vulpius.
D. Hortenſius Sorrentinus.
D. Franciſcus Guidonius.
D. Io. Andreas de Laboribus
D. Io. Alphōſius de Paſculis.
D. Guido de Gaſperino.

| | |
|---|---|
| D. Bartholomeus de Cania. | Clerici Albanenses ex Pago Mascheti. |
| Absentes. | |
| D. Io. Paulus de Amato. | D. Petrus Alambresius. |
| D. Antonellus Gambinus. | Archipresbyt. Mascheti. |
| D. Horatius de Ambrosia. | |
| D. Donatus Lepore. | D. Constantinus Graecus. |

Concil. Africanũ, & Leo Papa 1. ad Anatol. Const. Episc. epi. 38.

Nomina Episcoporum, qui praefuerunt Ecclesiae Venusinae, vt habeant nostri sacerdotes & clerici Dycthicam siue Cathalogum Episcoporum ante altare, quo eos, iuxta sanctorum Patrum probatissimos mores, Domino commendent.



D. IOANNES Episcopus Venusinus, de quo inter cętera eius prȩclarissima narratur. Cũ Attilȩ exercitus, quẽ per Apuliam traduxerat in Vrbẽ Venusinam temerario impetu irrueret, Ioannes occurrit pontificalibus indutus. Illi visa B. Virginis imagine, quae eis extẽplò apparuit perterriti recesserũt. Vnde in honorem B. Virginis extructa fuit Ecclesia sub titulo S. Mariae de Pace extra Vrbẽ, vbi nũc cõmorantur Fr. S. Frãcisci reg. obser.

D. Musandus ex Villa Musanda agri Venusini. Is quippe fuit, qui ecclesiã S. Trinitatis Venusiȩ cũ amplo reditu tradidit Ingilberto Abbati Benedictino vna cũ reditib[9] s. Clemẽtis, & s. Georg. extra muros

D. Nicolaus Hieronymus Porfidus Venusinus, Is fecit cãpanam, quã Squillã appellant, quȩ est in ecclesia S. Mariȩ de Pace, (nescio certe quo euẽtu), cui haec verba affixa leguntur. Nicolaus Hieronymus Porfidus Episcopus Venusinus me fecit.

D. Gofredus Episcopus Venusinus, cuius nullã alia

extat

extat memoria, nisi campana maior eius opera compacta, cui affixa carmina leguntur.

Gofredina vocor Gofredo præsule
Anno milleno tercentum sexageno.

F. Philippus, suppresso cognomine, & patria, Episcopus Venusinus. An. 1363. die xv. Maij.

D. Robertus Episcopus Venusinus, obijt Calend. Septembris.

D. Stephanus interfuit sub Symacho Papa in tertia synodo Romana.

D. Sigismundus Papacoda Patritius Neapolitanus.

D. Berardus Neapolitanus.

D. Nicolaus Solimele Nob. Venusin. vixit an. 1492.

D. Lambertus natione Gallus. Interfuit Romæ in Concilio Lateranensi sub Iulio II. Pont. Max. 1512. Chori subsellia, & portam maiorem Ecclesiæ extruxit.

D. Ferdinandus Serronus Hispanus, patria Belbinensis, restituit Episcopium, an. 1537.

D. Aluarus Quadra Hispanus, nepos Prioris S. Trinitatis Venusiæ, vixit anno 1543.

D. Simon Gattula Neapolitanus, Ecclesiam Venusinam rexit annos sexdecim, obijt Neapoli, sepultus in Ecclesia Annunciationis, an. 1558.

D. Fräciscus Rusticutius Fanensis, a Pio V. primùm Venusiæ, deinde mutato titulo ab eodē Pio Episcopus Fanensis, creatus, vixit an. 1566.

F. Paulus Obertus Bergomensis ordinis Prędicatorū, a Pio V. ā. 1567. creatus, obijt eodē an. die 17. Septembris, vixit in Episcopatu, menses quinq;.

D. Ioannes Antonius Locatellus Bonōniēsis, a Pio

vixit annos xij. in Episcopatu, obijt an. 1584. die 13. Martij, ætatis suæ an. 45.

D. Io. Thomas de S. Felicio Ciuis Neapolitanus, in Concilio Tridẽtino a secretis, primùm Episcopus Cauensis, deinde mutato titulo, Episcopus Venusinus, obijt octogenarius an. 1585. die 6. Martij, vixit in Episcopatu menses sex.

D. Ioannes Hieronymus Marerius Aquilanus, primo Archipresbyter Ecclesię Terlicij, a Gregorio XIII. Pont. Max. Episcopus Venusinus creatus, obijt an. 1586. die 17. Ianuarij.

F. Petrus Rodulphius Tossinianensis, Cõuentualis Franciscanus; S. Cõgregationis Inquisitionis Romę Cõsultor, a Sixto V. Põt. Max. Episcopus Venusinus creatus die 18. Februarij 1587. rexit Ecclesiam Venusinam annos quatuor pręcisè. Deinde a Gregorio XIIII. Põt. Max. hoc anno 1591. pariter die 18. Februarij ad Senogalliẽsẽ Ecclesiam trãslatus est, eo scilicet ipso die S. Simeonis Martyris & Epicopi Hierosolymitani, quo quadriennio ante a Sixto V. Venusin. Episcopus creatus fuerat, viuit hodie Episcopus Senogalliensis.

F. Vincentius Calceus Soncinas, Ordinis Prædicatorum, Prouincialis Terræ Sanctæ, & socius Generalis Ordinis, a Gregorio XIIII. creatus Episcopus Venusinus die 18. Februarii 1591. viuit hodie.

Hæc Statuta, definita, & ab vniuerso huius diœcesis Clero recepta, & approbata, tam nostro, quàm ipsius nomine, iudicio Sanctę Romanæ Ecclesię omnium Ecclesiarum Matris, & Magistræ, corrigenda submittimus, cum omni obedientia, & reuerentia, ad Dei gloriam, & animarum nobis commissarum salutem, & pacem. Amen.

FINIS.